БУТУН ДУНЁ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

ҚИЗИЛ ЎЗБЕКИСТОН

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТ (большевик)ЛАР ПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ, ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ, ШАҲАР КОМИТЕТЛАРИ ВА ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

№ 33 (6707)
13 ФЕВРАЛЬ ПАЙШАНБА 1947 йил
БАҲОСИ 20 ТИЙИН

16 ФЕВРАЛЬ ЎзССР Олий Советига САЙЛОВ КУНИ

Мамлакатга бир ярим миллион тонна пахта берамиз

Ўзбекистон пахтакорларининг тўртинчи қурултойи уч кун давом этиб, ўз ишини тамомлади. Қурултой «Пахта соҳасида 1946 йилдаги ишларимизнинг якунлари ва Ўзбекистонда пахтачиликни янада юксалтириш йўлидаги навбатдаги вазифалар» ҳақида ЎзК(б)П Марказий Комитетининг секретари ўртоқ Усмон Юсуповнинг докладини муҳокама қилди. Республикамизда пахтачиликни тиклаш ва янада ривожлантириш сталинча программасини амалга ошириш учун бел боғлаган илғорлар қурултой минбаридан туриб ўзларининг бой тажрибаларини айтдилар ва бу соҳада юз берган камчилик ва хатоларни очиб ташладилар.

Қурултой, Ўзбекистон колхозчилар оммасини бу йил пахта ҳосилини урушдан аввалги даражага етказиш ва мамлакатга бир ярим миллион тонна пахта беришдан иборат асосий вазифани бажаришга чақирди ва бу шарафли вазифани бажариш йўлларини белгилади. Шунинг учун ҳам пахтакорларимизнинг тўртинчи қурултойи республикамизда пахтачиликни янада ривожлантириш соҳасида катта воқеа бўлди.

Республикамиз Сталинча бешйилликнинг биринчи йилида пахтачиликни ривожлантириш соҳасида катта муваффақиятларни қўлга киритди. Ўзбекистон пахтакорлари 1946 йилда 1945 йилга нисбатан мамлакатга 328 минг тонна ортиқ пахта топширди. Андижон области бир йил ичида пахта ҳосилини бир ярим баравар кўтарди.

Илғор районлар ва областьларнинг пахтачиликни юксалтириш соҳасида бундай жиддий муваффақиятларга эришганлигига асосий сабаб нима? Бунинг сабаби шундаки, бу районларда колхоз хўжалиги борган сари мустаҳкамланди, колхоз ҳаётининг асосий қонуни бўлган қишлоқ хўжалиги артели Уставини бузиш ҳолларига қарши большевикча кураш олиб борилди, колхозларнинг моддий-техника имкониятларидан тўла фойдаланилди, партия, совет ташкилотлари омма ўртасида сиёсий-ташкилий ишларни анчагина яхши йўлга қўйдилар, қишлоқ хўжалигининг асосий ишлари машина блан бажарилди ва илғор агротехника дадиллик блан амалга оширилди.

Қурултой вакиллари пахтачиликни юксалтириш соҳасида эришилган муваффақиятлар блан бирга ҳали ишимизда катта камчиликлар борлигини, кўпгина район ва колхозлар мавжуд имкониятлардан тўла фойдаланмаётганликларини айтиб ўтдилар. Шунинг учун ҳам республикамизда 1946 йилда 33 район, 1.870 колхоз ва 17 совхоздан 12 таси пахта тайёрлаш давлат планини бажармади. Хоразм ва Тошкент областьлари ҳам давлат олдидаги мажбуриятларини бажармадилар. Бухоро, Самарқанд ва айниқса Наманган областьлари ҳам ўтган йили пахта ҳосилини кескин равишда ошира олмадилар.

Бунинг сабаби шундаки, бу жойлардаги партия ва совет ташкилотлари колхозларни ташкилий ва хўжалик жиҳатдан мустаҳкамлаш асосий вазифа эканлигини унутиб қўйдилар, қишлоқ хўжалик артели Уставини бузишга қарши кескин кураш олиб бормадилар. СССР Министрлар Совети ва ВКП(б) Марказий Комитетининг 1946 йил 19 сентябрь қароридан кейин ҳам кўп жойларда Уставни бузиш ҳоллари давом этди. Партия ва совет ташкилотларининг ва колхозларнинг раҳбарлари эса партия ва ҳукуматнинг ана шу қат'ий кўрсатмасидан тегишли хулосалар чиқармадилар. Бу ҳол колхозларда меҳнат интизомининг бўшашиб кетишига, меҳнат унумининг пасайишига, колхозчиларнинг айрим қолоқ табақаси ўртасида хусусий мулкчилик майлларининг авж олишига сабаб бўлди. Колхозчиларнинг жамоат ерларидан фойдаланишда мустаҳкам тартиб ўрнатилмади. Шунинг натижасида колхозларнинг Сталинча устав бўйича умрбод фойдаланиш учун берилган экин майдонлари кўпайиш ўрнига айрим жойларда камайиб кетди.

Партия, совет ташкилотларидаги айрим раҳбарларнинг бепарволиги ва муросачилиги натижасида, колхозларда давлат ва жамоат мулкини талон-тарож қилиш ҳоллари кўплаб юз берди. Докладчи ва сўзга чиққан вакиллар ҳам бу тўғрида кўпгина мисолларни кўрсатиб ўтдилар. Тошкент областидаги Қорасув МТСининг собиқ директори Мадёров, бухгалтери Цой ва бош агрономи Муҳиддинов колхозлардан 100 минг сўм пул ва минг пудга яқин ҳархил озиқ-овқат тўплаб олганлар. Давлатга ва колхозларга қарши қаратилган бундай аҳвол фақатгина колхозларда ички демократиянинг бўшлиги, колхоз а'золари томонидан жамоат контрольлигининг сустлиги орқасидагина юз бериши мумкин.

Колхознинг ҳамма ишларида қишлоқ хўжалик Уставига батамом риоя қилиш, колхоз ерини, мол-мулкини талон-тарож қилучиларга қарши шафқатсиз кураш олиб бориш, колхозларни ташкилий-хўжалик жиҳатдан мустаҳкамлаш—пахтачиликни юксалтириш ва янада ривожлантиришда асосий дастакдир. Шунинг учун ҳам қурултой бу масалага катта э'тибор қилди.

Қурултой колхозчиларнинг меҳнатидан тўғри фойдаланиш ва колхозчиларга олинган ҳосилга қараб ҳақ тўлаш масаласига катта э'тибор қилди. Қолоқ район ва колхозларда пахта ҳосилининг кўтарилмаслигига асосий сабаблардан яна бири—бундай жойларда меҳнатнинг тўғри уюштирилмаганлиги ва натижада меҳнат унумининг пастлигидир. Янгийўл районидаги илғор Каганович номли колхоз гектаридан 43.6 центнердан пахта ҳосили олгани ҳолда, ҳарбир центнер пахта учун атиги 4 ярим меҳнат куни сарф қилган. Мирзачўл районидаги Киров номли колхоз эса ҳар гектаридан атиги 5,1 центнер пахта ҳосили олгани ҳолда, ҳарбир центнер пахта учун 31 меҳнат куни сарф қилган!

Бу факт мўл ҳосил олиш учун биринчи шарт меҳнат унумини тобора кўтариш эканлигини яққол кўрсатади. Шунинг учун ҳам қурултой колхозларда меҳнат унумини кўтариш ва колхозчилар меҳнатидан самарали фойдаланишни асосий вазифалардан бири деб қўйди.

Ўзбекистон пахтакорларининг тўртинчи қурултойи пахтачилик соҳасидаги барча ишларни машиналаштириш —1947 йилда пахтачиликни юксалтириш ва ривожлантириш Сталинча программасини бажаришнинг асосий шарти деб қўйди. Чиндан ҳам пахтачилик ишлари кенг равишда машиналаштирилмасдан, илғор агротехникани амалга оширмасдан туриб, пахта ҳосилини кескин равишда кўтариб бўлмайди. Илғор область ва районларнинг ўтган йилги тажрибаси буни яққол кўрсатди. Зотан, колхоз тузуми—илғор техникага, деҳқончилик соҳасидаги илғор фан ва ютуқларга асосланган. Партия ва ҳукуматимиз ва шахсан ўртоқ Сталин пахтачиликни машиналаштириш масаласига ҳар доим катта э'тибор қилмоқда.

Ўзбекистон партия ва совет ташкилотларининг, ер органларининг энг муҳим вазифаси — пахтачиликни дадиллик блан машиналаштириш, бу соҳадаги қолоқ кайфиятларга большевикча зарба бериш, оммани қишлоқ хўжалик ишларини кенг машиналаштиришга отлантиришдан иборатдир.

Илғор техникадан унумли фойдаланиш, техникани тўла эгаллаган кадрларни талаб қилади. Тракторчилар, комбайнчилар, қишлоқ хўжалик мутахассислари, колхоз раҳбарлари тайёрлаш, мавжуд кадрларнинг малакасини ошириш — ҳозирги куннинг энг муҳим вазифасидир.

Ўзбекистон пахтакорлари мамлакатга бу йил бир ярим миллион тонна пахта етказиб беришдек улуғ ва шарафли ишга отландилар. Ўзбекистонда пахтачиликни урушгача бўлган даражасига етказиш юзасидан қурултой томонидан қўйилган барча вазифаларни бекам-кўст бажариш учун ҳозирданоқ ғанимат фурсатни қўлдан бермасдан, кўклам экин кампаниясига тайёргарлик ишларини кучайтириш, трактор ва қишлоқ хўжалик машиналарини сифатли ремонтдан чиқариш, кўкламга тайёргарликдаги қолоқликни тезда тугатиш керак.

Ўзбек халқи катта шодиёна байрам арафасида. Яна 3 кундан кейин республикамиз меҳнаткашлари Ўзбекистоннинг олий давлат ҳокимият органини сайлайдилар. Сайлов арафасидаги кунларда ўзбек халқида кўтарилган зўр сиёсий фаолиятдан фойдаланиб, кўкламга тайёргарликдаги ишларни тобора кучайтириш керак.

Мамлакатга бир ярим миллион тонна пахта берамиз!

Бу шиор — Ўзбекистон пахтакорлари тўртинчи қурултойи залидан бутун мамлакатга жаранглаб эшитилди. Ленин-Сталин партиясига, жонажон совет ҳукуматига ва доҳиймиз ўртоқ Сталинга ҳамиша садоқатли бўлган ўзбек халқи бу гал ҳам ўз сўзининг устидан чиқади!

РСФСР ОЛИЙ СОВЕТИГА САЙЛОВ ЎТКАЗУЧИ МАРКАЗИЙ САЙЛОВ КОМИССИЯСИНИНГ АХБОРОТИ

1947 ЙИЛ 9 ФЕВРАЛЬДА РСФСР ОЛИЙ СОВЕТИГА БЎЛГАН САЙЛОВЛАРНИНГ ЯКУНЛАРИ ТЎҒРИСИДА

Марказий сайлов комиссияси 1947 йил 9 февральда РСФСР Олий Советига ўтказилган сайловларнинг натижалари ҳақидаги қат'ий ма'лумотларни билдиради.

Округ сайлов комиссиялари РСФСР Олий Советига сайлов натижалари тўғрисида 84.683 участка сайлов комиссияларининг ҳаммасидан олинган ҳужжатларга асосланиб, тузилган тўла ма'лумотларни 1947 йил 11 февраль кундуз соат 12 гача Марказий сайлов комиссиясига топширдилар.

Барча участка сайлов комиссияларидан олинган ма'лумотларга қараганда, рўйхатга олинган сайловчиларнинг умумий миқдори 59.369.181 киши эканлиги аниқланди. Шундан РСФСР Олий Советига депутатлар сайлашда 59.341.928 киши ёки рўйхатга олинган барча сайловчиларнинг 99,95 проценти қатнашди.

752 сайлов округининг ҳаммасида 58.918.779 сайловчи коммунистлар блан партиясизлар блокининг номзодлари учун овоз берди. Бу эса овоз беришда қатнашган барча сайловчиларнинг 99,29 процентини ташкил этади. 420.359 киши депутатликка кўрсатилган номзодларга қарши овоз берди. Бу, овоз беришда қатнашган барча сайловчиларнинг 0,71 процентини ташкил қилади.

РСФСР Олий Советига сайлов тўғрисидаги Низомнинг 79-нчи моддасига биноан, 2.790 бюллетень бекор деб топилди.

Марказий сайлов комиссияси РСФСР Олий Советига сайловлар тўғрисидаги низомнинг 38-нчи моддасига биноан, ҳарбир сайлов округининг материалларини қараб чиқди ва 752 сайлов округининг ҳаммасида РСФСР Олий Советига сайланган депутатларни рўйхатга олди.

Сайланган депутатларнинг ҳаммаси коммунистлар блан партиясизлар блокининг номзодларидирлар.

РСФСР Олий Советига сайлов ўтказучи Марказий сайлов комиссияси.

ЎзССР ЕР ИШЛАРИ МИНИСТРЛИГИ МТСЛАРИ БЎЙИЧА 1947 ЙИЛ 5 ФЕВРАЛЬГАЧА ТРАКТОР ВА ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИК МАШИНАЛАРИ РЕМОНТИ ПЛАНИНИНГ БАЖАРИЛИШИ

(Планга нисбатан процент ҳисоби блан)

Областьлар	Ремонтдан чиқарилган: Тракторлар	Плуглар	Сеялкалар	Культиваторлар	Тахт қилиб қўйилган тракторлар
Тошкент	73,6	47,3	27,9	21,7	53,0
Самарқанд	51,4	37,6	31,0	26,6	40.3
Қашқадарё	69,5	59,6	33,8	27,6	60,5
Сурхондарё	55,2	20,0	5,0	10,0	79,0
ЎзССР да жам'и	63,7	48,0	31,0	29,7	51,6

ПЛАНДАН ТАШҚАРИ 141 МИНГ БАНКА КОНСЕРВА

Тошкент консерва заводида сайлов олди социалистик мусобақаси жуда яхши натижалар бераётир. Завод коллективи январь ойида пландан ташқари 141 минг банка консерва ишлаб чиқариб, ойлик топшириқни қарийб икки баравар ошириб бажарди.

Сайлов олди социалистик мусобақасининг илғорлари ўртоқ Шубладзе бошчилигидаги сменанинг ишчилари ҳар куни 4,5 минг ўрнига 8-9 минг банка юқори нав'ли консерва тайёрлаб бермоқдалар. Бригададаги стахановчилардан Алиева ва Ковязов ўртоқлар ҳар куни икки-уч кунлик ишни тамомлаб қўядилар. Улар ҳар куни 50 ўрнига 120 ва ундан ҳам кўпроқ банка консерва берадилар.

П. ҚОДИРОВ.

Яшасин Ўзбекистон ССР Олий Советига бўладиган сайловда коммунистлар блан партиясизларнинг сталинча блоки!

Ленинча-сталинча миллий сиёсатнинг зўр тантанаси

Ўзбекистон Коммунист (большевик)лар Партияси Марказий Комитетининг ҳамма сайловчиларга, ишчиларга, деҳқонларга, Совет Армиясининг аскарларига ва совет зиёлиларига қарата қилган мурожаати муносабати блан Тошкентдаги Ильич номли заводда кўп киши қатнашган митинг бўлди.

Завод касаба союз комитетининг раиси ўртоқ Рафалович митинг қатнашчиларига ЎзК(б)П Марказий Комитетининг мурожаатини ўқиб берди.

Ленинча-сталинча миллий сиёсатнинг тўғри амалга оширилиши натижасида ўзбек халқи саноат, қишлоқ хўжалиги ва маданият соҳасида зўр ғалабаларга эришди, — деди ўртоқ Рафалович, — партиямизнинг сиёсати натижасида мамлакатимиз илғор саноатлашган мамлакатга айланди.

Партиямиз Марказий Комитети биз сайловчиларни коммунистлар блан партиясизлар сталинча блоки учун овоз беришга чақирди. Бу чақириқни жон-дилимиз блан қабул қиламиз ва 16 февраль куни сайлов қутилари ёнига бориб, совет халқининг бирлигини, унинг Ленин-Сталин партияси теварагида, жонажон совет ҳукуматимиз тегарагида маҳкам жипслашганлигини яна бир марта намойиш қилиб кўрсатамиз.

Минбарга стахановчи токарь ўртоқ Салин чиқади:

— Ўзбекистон меҳнаткашлари ЎзССР Олий Советига сайлов кунини социалистик қурилишнинг барча соҳаларида янгидан-янги муваффақиятлар блан кутиб олмоқда. 16 февраль умумий халқ байрамидир. Ана шу куни халқимиз зўр шодлик блан сайлов қутилари ёнига бориб ва коммунистлар блан партиясизлар сталинча блоки учун овоз бериб ўз муқаддас бурчини бажаради.

ЎЗБЕКИСТОН ЯШНАБ ТУРГАН РЕСПУБЛИКАДИР

Ўзбекистон Коммунист (большевик)лар Партияси Марказий Комитетининг ҳамма сайловчиларга қарата қилган мурожаати Тошкент трамвай парки ходимлари томонидан қизғин қарши олинди. Шу муносабат блан 1-нчи сонли трамвай паркининг ишчилари, хизматчилари, инженер-техник ходимларининг митинги бўлди. Митингда механика цехининг стахановчи мастери ўртоқ Цибин сўзга чиқди.

— Совет халқи,—деди у,— большевиклар партиясининг раҳбарлиги остида социалистик қурилиш соҳасида ғоят катта ғалабаларга эришди. Республикамизнинг меҳнаткашлари халқ ичидан етишиб чиққан энг яхши кишиларини Ўзбекистон ССР Олий Совети депутатлигига номзод қилиб кўрсатдилар. Улар коммунистлар блан партиясизлар сталинча блокининг номзодларидир. Биз 16 февраль куни халқимизнинг энг яхши фарзандлари, Ленин-Сталин партияси ишига, жонажон совет ҳокимияти ишига охиригача берилган ўртоқлар учун овоз берамиз.

Вагон-ремонт заводининг бош инженери ўртоқ Колосов сўзга чиқиб бундай деди:

— Заводимизнинг коллективи Ўзбекистон ССР Олий Советига сайлов кунини ишлабчиқаришда янги ғалабалар блан кутиб олмоқда. Умумхалқ байрами—шавкатли Совет Армияси тузилган кунга 29 йил тўлиши муносабати блан февраль ойи планини бажариш мажбуриятини оламиз.

Тошкент трамвай парки партия ташкилотининг секретари ўртоқ Вашчинский бундай деди:

— Коллективимиз Ўзбекистон ССР Олий Совети депутатлигига улуғ Сталиннинг энг яқин сафдоши А. А. Ждановни номзод қилиб кўрсатди. Ўртоқ Ждановнинг бизга кўрсатган катта ишончига муносиб бўлишимиз керак. Биз сайлов кунида 13-нчи йўлни ишга соламиз, я'ни Тўқимачилик комбинати блан вокзал ўртасида трамвай қатнай бошлайди.

Митинг қатнашчилари ЎзК(б)П Марказий Комитетининг мурожаатини якдиллик блан ма'қуллаб қарор қабул қилдилар ва 23 февральгача 143 ўрнига 160 вагонни ремонт қилиб бериш ҳамда троллейбус учун зарур бўлган нарсаларни шу кунларда тахт қилиб қўйиш мажбуриятини олдилар.

ҚОЛХОЗЧИЛАРИМИЗНИНГ ДАВЛАТМАНД БЎЛИШИ УЧУН!

Биз бир вақтлар якка хўжалик бўлиб, биримиз икки бўлмаган деҳқонлар Совет ҳукумати даврида колхозга бирлашдик. Колхоз тузумининг ғалабаси туфайли, коллектив меҳнатнинг ажойиб самаралари орқасидагина бахтли ва бадавлат турмуш кечирмоқдамиз.

1946 йилда колхозимиз ҳарбир гектар ердан ўрта ҳисоб блан 240 центнердан картошка ҳосили олди. Исроил Исломов бошлиқ бригада гектаридан 280 центнер, Расулев звеноси 490 центнер, Абдураҳмонов звеноси 480 центнердан картошка олдилар. Колхозимиз ўтган йил давлатга 1.100 тонна маҳсулот топшириб, планини 141 процент адо этди.

Чоризм замонида уй-жойи бўлмаган Мамадали Охунов, Ма'во Пошшахўжаева каби юз минглаб камбағал деҳқонлар Совет ҳокимияти даврида колхозга бирлашиб, янги уйларда, Ильич чироғи нурлари остида давлатманд бўлиб турмуш кечирмоқдалар. Колхозимиз электрлаштирилди, радио қурилди, катта клуб солинди, саккиз хўжалик учун ўтган йил янгидан туржой қурилди.

Биз бу ғалабаларга большевиклар партиясининг раҳбарлиги остида, улуғ доҳиймиз ўртоқ Сталиннинг колхозчи-деҳқонлар тўғрисида доимо кўрсатаётган ғамхўрлиги натижасида эришдик.

Халқимиз ўзининг энг яхши фарзандларини Ўзбекистон ССР Олий Совети депутатлигига номзод қилиб кўрсатди. Булар ўртасида отоқли олим ўртоқ Аскоченский ҳам бор. Биз 16-нчи февраль сайлов куни сайлов қутилари ёнига бориб, коммунистлар блан партиясизлар блокининг номзоди ўртоқ Аскоченский учун овоз берамиз.

Калинин районидаги Ворошилов номли колхоз раиси. **Ғ. АБДУЛЛАЕВ.**

Колхоз а'золари.

М. ТОШПЎЛАТОВА, Қ. ПЎЛАТОВ, В. ВАКИЛОВ, И. ИСЛОМОВ, М. РАШИДОВ.

БОЛЬШЕВИКЛАР ПАРТИЯСИНИНГ РАҲБАРЛИГИ ОСТИДА

«Қизил тонг» фабрикасининг ишчилари, инженер-техник ходимлари ишлабчиқаришда меҳнат унумини кун сайин оширмоқдалар. Улар кеча туш пайтида митингга тўпландилар. Митингда сўзга чиққан ўртоқлар большевиклар партиясининг раҳбарлиги остида ватанимиз эришган буюк ғалабалар тўғрисида, улуғ йўлбошчимиз ўртоқ Сталиннинг совет кишилари ҳақида тинмай қилаётган ғамхўрлиги ва ишчилар, колхозчилар ҳамда совет зиёлиларининг бирлиги тўғрисида гапирдилар.

Стахановчи Пелагея Александровна Максимова оташин нутқ сўзлади:

— Коллективимиз ЎзССР Олий Совети сайловига катта тайёрлик блан келмоқда. Мен сайлов олди социалистик мусобақасига қўшилиб, ўз зиммамга олган мажбуриятимни икки баравар ортиғи блан бажардим, деб айта оламиз. Барчангизни сайлов кунини муносиб равишда кутиб олишга, ЎзК(б)П Марказий Комитетининг чақириғига жавобан меҳнат соҳасида янгидан-янги ташаббус кўрсатишга чақираман.

— Қувончли кунларни кечирмоқдамиз,—деди цех бошлиғи ўртоқ Толипбеков,—совет кишилари дун'ёда озод ва бахтли кишилардир. Биз ватанимизни янада яшнатиш учун ҳормай-толмай ишлашга ва'да берамиз. Мен бошлиқ бўлган цехнинг коллективи сайлов кунини февраль ойи топшириғини 115 процент бажариш блан кутиб олишга қарор қилди.

МАМЛАКАТИМИЗ ЯНАДА ЯЙРАБ-ЯШНАСИН

Тошкент қишлоқ район Каганович номли колхоз клуби колхозчилар блан тўлди. Йиғилишда биринчи бўлиб кекса сайловчи Шароф ота Ҳожиев сўзга чиқди:

— Ўзбекистон Коммунист (большевик)лар Партияси Марказий Комитетининг мурожаатида ҳаммамизнинг фикр ва мақсадларимиз жуда равшан баён қилиб берилган. Ўзбек халқи партиямизнинг раҳбарлиги остида ўз давлатига эга бўлди. Биз партиямизнинг доно сиёсати ва йўлбошчимиз ўртоқ Сталиннинг кўрсатаётган оталарча ғамхўрлиги орқасида бадавлат турмуш кечирмоқдамиз. Биз 16 февраль куни коммунистлар блан партиясизлар сталинча блокининг номзодларини ёқлаб овоз бериш блан, мамлакатимизни янада яшнатиш учун овоз берган бўламиз.

Колхоз боғдорчилик бригадасининг бошлиғи Собир Зокиров минбарга чиқади.

— Ўзбек халқининг эришган ғалабалари, — дейди Собир Зокиров, — большевиклар партияси ва жонажон Сталиннинг номи блан чамбарчас боғланган. Биз ЎзК(б)П Марказий комитетининг мурожаатини якдиллик блан ма'қуллаймиз.

Сўзга чиққан Имомов, Ғани Аҳмедов ва бошқа ўртоқлар сайловчиларни 16 февраль куни коммунистлар блан партиясизлар блокининг номзоди Мўминжон Азимов учун овоз беришга да'ват қилдилар.

С. МАҲКАМОВ.

УРИЦКИЙ САЙЛОВ ОКРУГИДА

Партия Марказий Комитетининг чақириғига жавобан

Гудок чалинди. Кучли машиналарнинг гувуллашлари тинди. Ишчилар завод майдонида тўпландилар. Мана Андрей Николаевич Шевченко газетани ўқий бошлади. Тўпланган ишчилар Ўзбекистон Коммунист (большевик)лар Партияси Марказий Комитетининг ҳамма сайловчиларга қарата чиқарган мурожаатини тингламоқда. У дона-дона қилиб ўқимоқда.

«Ўзбек халқи ўртоқ Сталиннинг ва унинг энг яқин сафдошлари бўлган Молотов, Жданов, Ворошилов, Каганович ўртоқларнинг Ўзбекистон ССР Олий Совети депутатлигига овозга қўйилишига рози бўлиб ўзбек халқига билдирган ишончлари блан фахрланади».

У Ўзбекистон партия Марказий Комитетининг сайловчиларга қарата «Кимки Ўзбекистон Совет республикасининг социалистик саноати янада юксалиб, янада ривож топсин деса, кимки Улуғ Ватанимизнинг социалистик саноати ва бу саноатнинг куч-қуввати янада кўтарилсин деса, у коммунистлар блан партиясизларнинг сталинча блоки номзодлари учун овоз беради» деб ўқир экан, гулдурос олқишлар кўтарилади.

Биринчи бўлиб сўзга чиққан механика цехининг ишчиси, яқинда Меҳнат Қизил Байроқ ордени блан мукофотланган стахановчи Воҳид Азизов ўз сўзида бундай деди:

— Мен республикамизнинг янада яшнашини, саноатининг ривожланишини истайман. Мен бахтли ўзбек халқининг дун'ёда энг маданиятли, энг илғор халқ бўлишини истайман. Шунинг учун мен жон-дил блан коммунистлар блан партиясизлар сталинча блокининг номзоди — улуғ Сталиннинг энг яқин сафдоши Вячеслав Михайлович Молотовга овоз бераман. Сайлов куни — 16 февральни 3 нормадан бажариб биринчи квартал топшириғини тўла адо этиш блан қарши оламан.

Сайловчи ўртоқлар! Сизларни ҳам Ўзбекистон Коммунист (большевик)лар Партияси Марказий Комитетининг мурожаатига қўшилиб, ўртоқ Молотов учун овоз беришга чақираман.

Ёш сайловчи комсомол Прокофьева минбарда кўринди. У ҳам самимият блан экскаватор заводининг ҳамма ишчиларини бирдамлик блан ўртоқ Молотов учун овоз беришга ундади.

Кеча Урицкий сайлов округидаги ҳамма саноат корхоналари ва муассасаларда, шу жумладан 1-нчи сонли пахта тозалаш заводи ва чўян қуйиш заводида ҳам митинглар бўлди.

С. ҚОРИЕВ.

ЎЗБЕКИСТОН ПАХТАКОРЛАРИНИНГ ТЎРТИНЧИ ҚУРУЛТОИИ

Пахта соҳасида 1946 йилда қилган ишларимизнинг якунлари ва Ўзбекистонда пахтачиликни янада юксалтириш йўлидаги вазифалар

Ўртоқ У. ЮСУПОВнинг пахтакорлар тўртинчи республика қурултойида 1947 йил 7 февральда қилган доклади

I.

Ўртоқлар! Партия-совет ва колхоз активлари ўтган бир йил мобайнида қилган ўз ишларини якунлаш ва республикамизда пахтачиликни янада ривожлантириш соҳасидаги навбатдаги вазифаларни барча ўзбек пахтакорлари номидан муҳокама қилиш учун ҳар йили одат бўйича пахтакорлар қурултойига тўпланишадилар.

Биз пахтакорларнинг 4-нчи қурултойига қандай натижалар блан келдик?

Пахта тайёрлаш давлат плани 1947 йилнинг 1 январига қадар 104 процент бажарилди- шу жумладан колхозлар плани 105 процент, совхозлар 85 процент бажардилар. Ўзбекистон давлатга 1 миллион 116 минг тонна пахта топширди я'ни 1945 йилдагига қараганда 328 минг тонна кўп пахта берди. Ҳар гектар ердан олинадиган пахта ҳосили 11,2 центнердан 13,6 центнергача ошди.

98 район, 2.500 колхоз, 12 мингдан кўпроқ бригада ва 50 мингдан кўпроқ звено 1945 йилга нисбатан ҳосилни кўпайтирдилар. Андижон областида бир йилнинг ўзида пахта ҳосили деярлик бир ярим марта ошди, я'ни 12,5 центнердан 18,6 центнергача етказилди. 11 район, 630 колхоз (булар колхозларнинг умумий сонига нисбатан 13 процентни ташкил қилади), 4.260 бригада (16,5 процент), 20 минг звено (20,2 процент) ҳар гектар ердан 20 центнердан ошириб ҳосил олди. 1946 йилда 15 район ва 1.100 колхоз пахта ҳосилини урушдан аввалги даражадан ошириб юборди.

Илғор пахтакор район ва колхозларимизнинг ишини алоҳида та'кидлаб ўтмоқ керак. Янгийўл райони ҳар гектар ердан 24,6 центнер, Ленин ва Андижон районлари — 22,3 центнердан, Олтинкўл райони—21,8 центнер, Уйчи районн —20,8 центнер, Каттақўрғон районн —20,3 центнер пахта топширдилар. Янгийўл районидаги Каганович номли колхоз 1946 йилда ўзига қўшни бўлган кам ҳосилли колхоз блан бирлашганлигига қарамай, ҳар гектардан 43,6 центнер, Ўртачирчиқ районидаги «Полярная звезда» колхози — 44,2 центнер, Қорасув районидаги XVIII партс'езд номли колхоз—41,1 центнер, Охунбобоев районидаги Фрунзе номли колхоз—37,5 центнер, Андижон районидаги Дзержинский номли колхоз —36,5 центнер, Наманган районидаги Сталин номли колхоз —36,6 центнер, Янгийўл районидаги «Социализм» колхози —36,3 центнер, Уйчи районидаги Ворошилов номли колхоз 34,8 центнер, Қоракўл районидаги «Пролетарий» колхози —34,6 центнер, Ленин районидаги Сталин номли колхоз —34 центнер, Избоскан районидаги «Бирлашган» колхози —33,9 центнер, Денов районидаги «Шарқ ҳақиқати» колхози — 33,5 центнер ҳосил олди ва ҳоказо.

Бу рақамлар пахтачиликни жадаллик блан ривожлантириш учун колхозларимиз на қадар катта имкониятга эга эканликларини яққол кўрсатиб беради. (Қарсаклар).

Ўзбекистон пахтакорлари 1946 йилда давлатга топширган пахталари учун катта даромад олдилар. Пахтакор колхозларнинг 1945 йилда пулнинг ўзидан қилган даромади 899 миллион сўм, шу жумладан қўшимча мукофот тариқасида олган даромади 126 миллион сўмни ташкил қилган бўлса, 1946 йилда колхозларнинг пахта топширишдан топган даромадлари пулнинг ўзидан 1 миллиард 302 миллион сўмгача кўпайди, шундан 229 миллион сўми устама мукофот тариқасида олинган. Бундан ташқари, пахтакор колхозлар давлатдан 227 минг тонна дон, 4.400 тонна ёғ, 2.160 тонна совун, 23,5 миллион метр газлама, 1.170 тонна чой, 21 минг тонна кунжара, 5.400 тонна линтер олдилар. Бу даромадларнинг анчагина қисми пахта тайёрлаш давлат планини ошириб бажарган колхозларнинг даромадидир.

Илғор район ва колхозларнинг ишидаги асосий ва ҳал қилувчи нарса нимадан иборат? Илғор район ва колхозлар муваффақиятининг «сири» шундаки, бу район ва колхозларда колхоз хўжаликларини мустаҳкамлаш соҳасида астойдил иш олиб борилди, қишлоқ хўжалик артели Уставининг турли йўллар блан бузилишига қарши қат'ий кураш олиб борилди, моддий-техника бойликларидан моҳирлик блан фойдаланилди, партия-совет органларининг ташкилотчилик ишлари яхши йўлга қўйилди. Пахтадан юқори ҳосил олишга муваффақ бўлган район ва колхозларда одатда асосий қишлоқ хўжалик ишлари бошқа район ва колхозларга қараганда дадиллик блан кенгроқ миқ'ёсда механикалаштирилди, меҳнат интизоми анчагина мустаҳкам бўлди, сувдан фойдаланиш қоидаларига қаттиқ амал қилинди, минерал ва маҳаллий ўғитлардан моҳирлик блан ва самарали фойдаланилди.

Ўртоқлар, кўриб турибсизки, илғор район ва колхозларда ҳечқандай алоҳида «сир» йўқ. Улар эришган муваффақиятларга бепистисно барча район ва колхозлар ҳам эриша олиши мумкин. Аммо, 1946 йилда пахта соҳасидаги иш якунларимиз шуни кўрсатадики, пахта ҳосили жиҳатидан барча район ва колхозлар ҳам яхши натижаларга эришди деб бўлмайди. 1870 колхоз, 33 район, 9.100 бригада, 38 мингга яқин звено ва 17 совхоздан 12 таси пахта тайёрлаш давлат планини бажармадилар. Хоразм области йилни ёмон натижалар блан тугаллади, Тошкент области шартнома планини ҳам бажара олмади.

Қорақалпоғистон АССРнинг Куйбишев, Қораузак ва Шовот районлари, Хоразм областининг Янгиариқ районн, Сурхондарё областининг Шеробод районн, Бухоро областининг Конимех ва Когон районлари, Самарқанд областининг Оқдарё районн, Тошкент областининг Мирзачўл районн пахтадан энг кам ҳосил олдилар.

1946 йилда 21 район, 1.600 колхоз, 8.500 бригада ва 32 мингдан кўпроқ звено гектаридан 10 центнердан камроқ пахта етиштирди, ҳолбуки ўтган қурултойларда бизлар республикада гектаридан 10 центнердан кам пахта етиштирадиган битта ҳам район ва колхоз бўлмаслиги керак деб келишиб олган эдик. Демак, бу район, колхоз, бригада ва звенолар давлат олдидаги энг оддий мажбуриятларини ҳам бажармадилар.

1946 йилда ана шу район, колхоз, бригада ва звеноларда пахта устида ҳалол ва яхши ишлаганларида эди, у ҳолда республикада анчагина кўп ҳосил етиштирилган ва бизлар давлатга анчагина кўп пахта топширган бўлур эдик.

II.

Бу ерда гап нимада? Нима учун 1946 йилда ҳамма район, совхоз, колхоз, бригада ва звенолар ҳам пахтачиликни ривожлантириш вазифасини тўла уддалай олмадилар?

Бунинг сабаби шундаки, 1946 йилда пахта тайёрлаш планини барбод қилган район ва колхозлар ўзларида мавжуд бўлган имкониятлардан пахта ҳосилини ошириш учун фойдалана олмадилар. Дарҳақиқат, бу район ва колхозларнинг қандайдир «алоҳида шароит»га эга эканлиги тўғрисида жиддий сўз юритиб бўлмайди ва пахта тайёрлаш планидек жуда муҳим давлат топшириғининг барбод қилинганлигини шу блан оқлаб бўлмайди. Бу район ва колхозларда ҳечқандай «алоҳида шароит» йўқ.

Аввало бу районлардаги партия ва совет ташкилотларининг раҳбарлари қишлоқ хўжалик артели Уставининг кўп ерда бузилишига—жамоат мулкининг ўғирланиши, колхоз ерларининг талон-тарож қилиниши, колхозларни идора қилишдаги демократик асосларнинг бузилиши фактларига муросасозлик блан қарадилар. бундай суисте'моллар колхозлар иши учун ниҳоят зарарли эканлигини ва мамлакатимизда бутун социалистик қурилиш иши учун ғоят хавфли бир иш эканлигини тушиниб етмадилар.

Қишлоқ хўжалик артели Уставининг бузилишига қарши кураш чораларини кучайтириш масалалари ўтган йилнинг кўкламидаёқ область ва районларда колхоз активларининг кенгашларида кенг суратда муҳокама қилинганлигини ва Ўзбекистон К(б)П Марказий Комитети 1946 йил июль ойида махсус қарор чиқариб, бу қарорда Уставнинг қўпол суратда бузилганлиги фактлари жуда кескин суратда кўрсатиб берилганлигини сизларнинг эсингизда. ССР Иттифоқи Министрлар Совети ва ВКП(б) Марказий Комитетининг 1946 йил 19 сентябрьда чиқарган қароридан кейин ҳам районлардаги кўпгина партия ва совет ташкилотлари колхозларда қишлоқ хўжалик артели Уставини бузиш ҳолларига қат'иян хотима бериш учун барча зарур чораларни кўрмадилар, буни сиёсий кўрлик ва бепарволик деб аташ мумкин, холос. Бунинг натижасида кўпгина колхозларда ердан фойдаланишда шу чоққача тегишинча большевистик тартиб жорий қилинмаган. колхозларга қайтариб берилиши керак бўлган қарзлар ундириб олинмаган, барча растратлар тўла ундирилмаган, талон-тарож қилинган колхоз мулкининг талайгина қисми қайтариб олинмаган.

Қишлоқ хўжалик артели Уставининг 2-нчи моддасида, колхозларга умрбод фойдаланиш учун беркитиб берилган ерлар камайтирилмаслиги, балки оширилиши керак, дейилади. Ҳолбуки маҳаллий партия ва совет ташкилотларининг йўл қўйиб беришлари натижасида бизда колхозларнинг жамоат ерларини турли баҳоналар блан талон-тарож қилаберадилар ва бунда айбдор бўлган кишиларга жазо берилмай келмоқда. Текшириш шуни кўрсатдики, 1946 йилда барча колхоз хонадонларининг 33 проценти колхозларга қарашли 25.200 гектар ерни ўзбошимчалик блан эгаллаш натижасида томорқа ерларини қонунга хилоф суратда кенгайтирганлар. Бундан ташқари, колхозларга ҳечқандай алоқаси бўлмаган хусусий кишилар колхозларнинг 2.600 гектар ерини экин экиб олиш учун банд қилганлар, 6 минг гектар ер эса турли ташкилот ва муассасаларга қонунга хилоф суратда тақсимлаб берилган. Бинобарин, бу ерда гап қишлоқ хўжалик артели Уставининг колхозлардаги ерлардан фойдаланиш тўғрисидаги талаблари бузилганлигига доир айрим фактлар тўғрисида бормай, балки бу ишда партиямиз сиёсатининг қўпол суратда бузилганлиги тўғрисида бораётир. Буни ба'зи ходимларимиз ва колхоз активларимиз сра англаб олмаётирлар. Бу ходимларимиз ва колхоз активлари ғоят муҳим бу масалада ҳамон нўноқлик қилмоқдалар ва сиёсий кўрлик кўрсатмоқдалар. Растрат қилинган ва колхозларга қайтариб берилиши лозим бўлган 128 миллион сўм пулнинг шу чоққача ундириб олинмаганлиги, талон-тарож қилинган кўпгина чорва моллари, қишлоқ хўжалик маҳсулоти ва молларнинг қайтариб берилмаганлиги факти юқорида айтилганларни яққол исбот этмайдими?

Қишлоқ хўжалик артели Уставининг 2-нчи моддаси қўпол суратда бузилаётганлигини шу факт ҳам кўрсатадики, кейинги йилларда республикада суғориладиган каттагина экин майдонларига экин экилмай улар партов ерга айланди. 1946 йилда ҳам аҳвол ўзгармади. Биз асосан партов ерларни ишга солиш йўли блан колхозлардаги суғориладиган ерларни 160 минг гектар оширишимиз лозим эди. Ҳақиқатда эса суғориладиган ерлар фақат 27 минг гектар оширилди. Илғор колхозлар партов ерлардан 106 минг гектарига экин экдилар, аммо айни замонда бошқа колхозлар эса, авваллари экин экилиб келган ерларнинг ҳам бир қисмидан фойдаланмадилар ва бу ерларга экин экилмай қолди. Масалан, ўтган йили Норин районида суғориладиган ерларга экилган экинлар 1945 йилдагига нисбатан 1.900 гектар, Янгиқўрғон районида —1.200 гектар, Шеробод районида — 5.800 гектар, Қорақалпоғистон АССРнинг Куйбишев районида — 1.200 гектар камайди. Тошлоқ районидаги «Ленинизм» колхозида 1946 йилда суғориладиган 47 гектар ерга, Сталин районидаги Ленин номли колхозда — 81 гектар, Норин районидаги «Коминтерн» колхозида —141 гектар ерга экин экилмади. Бундай мисолларни кўплаб келтириш мумкин.

Равшанки, бу район ва колхозларда қишлоқ хўжалик артели Уставининг 2-нчи моддасидаги талаблар блан ҳисоблашмай қўйганлар, ердан фойдаланиш масаласига бепарволик блан қарамоқдалар, аслини олганда, ердан фойдаланиш масаласида давлатга қарши ҳаракат қилмоқдалар. Бу ерларни экин экадиган ҳолга келтириш учун ўз вақтида анчагина маблағ ва меҳнат сарф қилинган эди. Энди бўлса, бундай соз ерлар ташлаб қўйилган, уларга яна экин эка бошлаш учун қайталан кўплаб маблағ ва меҳнат сарф этиш талаб қилинади. Суғориладиган ерлар экин экилмасдан қолаётган район ва колхозларнинг раҳбарлари бу аҳвол бутун колхоз ишлабчиқаришини издан чиқаражагини, давлат интизомига путур етказажагини, колхозларда хусусий мулкчилик майлларининг кенгайишига ёрдам қилишини ниҳоят англаб етмайдиларми?

Биз бу ерда суғориладиган ерларга экин экилмай қолиши учун колхоз ва районларнинг раҳбарлари бу ерларни бевосита талон-тарож қилган кишилар сифатида мас'улиятга тортилиши керак деб кескин суратда келишиб олмоғимиз лозим. Тўппа-тўғри айтиш керакки, бизда бу соҳада колхозларга нисбатан тегишинча талаб қўйилмаётир. Колхознинг ишига пахта тайёрлаш планининг бажарилишига қараб баҳо берадилар-у, аммо ерлардан қандай фойдаланилганлиги масаласини бир ёқда қолдириб кетадилар. Партия ва совет ташкилотларининг ишида колхоз раҳбарларидан, ҳатто юқори ҳосил берувчи илғор колхоз раҳбарларидан ҳам, ердан фойдаланиш учун, партов ерларни очиш учун давлат олдида чинакам мас'улият талаб қилганликларини кўрсатадиган фактларни деярлик учратмайсиз. Колхоз ишлабчиқаришининг ана шу жуда муҳим соҳасида ишни барбод қилган кишилар одатда жазосиз қолиб кетаберади. Бундай зарарли ишнинг, бундай бўшашувчиликнинг яна давом этишига ортиқ тоқат қилиб бўлмайди! Пахтадан мўл ҳосил етиштириш блан бирга ўзларига бириктириб берилган ерлардан тўла фойдаланган, ердан фойдаланиш тартибига қаттиқ риоя қилган, ерларнинг ҳар қандай баҳоналар блан бўлса ҳам талон-тарож қилинишига йўл қўймаган колхозларгина илғор колхоз ҳисобланмоғи керак.

Партия ва совет ташкилотларининг барча ходимлари ва колхоз активлари шуни равшан билиб олишлари керакки, ҳозирги пайтда колхозларда қонунга хилоф равишда фойдаланилаётган ер ва мол-мулкларни уларга қайтариб бериш, растрат ва қарзларни ундириб олиш қисқа муддатли «кампания» бўлмай, балки колхозларни ташкилий-хўжалик жиҳатидан янада мустаҳкамлаш соҳасида олиб бораётган бутун ишларимизнинг энг муҳим қисмидир. Бусиз қишлоқ хўжалигида бирон жиддий муваффақиятга кўз тикиб бўлмайди.

Район ва колхозларда қишлоқ хўжалик артели Уставининг бузилишига қарши, колхоз мол-мулкининг талон-тарож қилинишига қарши нима учун астойдил кураш олиб борилмади? Бунинг сабаби шуки, аввало бундай район ва колхозларда раҳбарларнинг ўзлари майда буржуа кайфиятларидан қутилиб олмаганлар, колхоз мулкини ўғирлаш блан шуғулланиб келганлар. Жуда кўп фактлар бундан далолат беради. Фарғона областининг Киров районидаги колхозларда қилинган муттаҳамгарчиликларга район ташкилотларининг кўпгина ходимлари, шу жумладан райком секретари ва райижроком раиси шерик бўлган. Тўйлар ўтказиш, Фарҳод ГЭС қурилишига юборилган колхозчиларга маиший хизмат кўрсатиш ва ҳоказолар ниқоби остида пул йиғиш баҳонаси блан пора олиниб ва тўйларга ҳаражат қилиниб шундай йўллар блан колхоз маблағлари талон-тарож этилган. Айрим қишлоқ советларининг раислари шу қадар сурбет бўлиб кетганларки, улар колхозлардан олинган пулларни ҳатто ҳисоб қилиб ҳам бормаганлар. Шундай кишилардан бирини область партия комитетига чақириб, ундан қанча пул олган эдингиз деб сўраганимизда, ёдимда йўқ, 25 минг ёки 30 минг бўлса керак, мен бу пулларни ҳисобламай, белбоққа туга берган эдим, деб жавоб берди.

Қорасув МТСининг собиқ директори Мадиёров, бухгалтер Цой ва бош агроном Мухиддинов колхозлардан қонунга хилоф йўллар блан 100 минг сўмдан кўпроқ пул ва 1000 пуддан кўпроқ турли озиқ-овқат тўплаб олганлар. Улар колхозлардан бирида «қора» касса ташкил қилиб, бу кассадан тўй ўтказиш учун 44 минг сўм пул олганлар ва 134 минг сўм пулни эса ҳужжатсиз турли кишиларга бериб юборганлар. Фарғона, Ленин, Комсомол, Тошкент қишлоқ районларида ва кўпгина бошқа районларда катта-катта ярамас ҳоллар фош қилинди. Хўжасизлик нақалар кенг тус олганлигини, бизда колхоз маблағлари ва мулкларини талон-тарож қилиш ва ўғирлаш нақадар кенг ёйилганлигини қуйидаги рақамлар равшан кўрсатади: 1946 йилнинг 1 январига қадар колхозларнинг турли ташкилот ва кишилардаги қарзи 430 миллион сўмгача етган, Булардан 92 миллион сўмини растратлар ташкил қилади: текшириш натижасида колхозларга қайтариб берилиши керак бўлган қарзлардан яна қўшимча равишда 32 миллион сўм қарз ва 30 миллион сўм растрат борлиги ма'лум бўлди. Колхозлардан 1.000 от, 440 та қорамол, 5.220 қўй ва эчки, 20 минг пуддан кўпроқ ғаллани ҳар кимлар олиб кетган. Бу пул, мол ва озиқларнинг бир қисми колхозларга шу вақтгача қайтариб берилган эмас. Кўпгина ходимларимиз эса растратларни ундириб олиш ва колхоз мол-мулкларини ўзларига қайтариб бериш йўлида бирмунча иш қилинди деб ўзларини юпатиб юрадилар. Колхозларда ҳали фош этилмаган ҳар турли жиноий унсурлар колхоз мулкидан бойлик ортдириш йўлидаги ниятларидан мутлақо воз кечмаганлар, улар фақат чаққонроқ бўлиб қолганлар ва ўз жиноятларининг изини йўқотиш учун яна ҳам зўр бериб уринмоқдалар. Сиёсий раҳбарлар бундай аҳволлар блан ҳисоблашмасдан қолаолмайдилар.

Колхозларда ма'мурий-хизматчи ходимлар штатини сун'ий равишда ошириб юбориш ҳам катта нуқсондир. Қишлоқ хўжалик артели Уставининг талабларига қарамай, кўпгина колхозларда завхоз, экспедитор, ҳисобчи ёрдамчиси ва шулар сингари мутлақо ортиқча ходимларга ҳақ тўлаш учун кўп миқдорда меҳнат кунларини сарф қилиб келаётирлар. Текшириш натижасида республикадаги колхозларда ма'мурий-хизматчи ходимлар сонини 51 минг 454 киши камайтириш мумкинлиги ма'лум бўлди. Буларнинг кўпчилиги тамомила меҳнатга лаёқатли кишилар бўлиб, улар бекорчиликдан дангаса бўлиб қолганлар, эндиликда далада ишлаш улар учун жуда фойдалидир. Колхозлардаги ма'мурий-хизматчи ходимларнинг учдан бири қисқартирилганлигига қарамай, ҳали ҳам булар учун сарфланаётган меҳнат кунлари қишлоқ хўжалик артели Уставида кўзда тутилган миқдордан анчагина кўпдир. Демак, партия-совет ва ер органлари бу ишда ҳам кўрилган чоралар блан кифояланиб қолмасдан колхозларда кенгайиб кетган штатларни қисқартириш соҳасидаги ишни яна ҳам қат'ият блан давом эттирмоқлари зарур.

Колхоз демократиясини мустаҳкамлаш ва янада ривожлантириш йўлида қат'ий кураш олиб борилмаётганлиги ҳам колхозларга раҳбарлик қилиш соҳасидаги ишимизда катта нуқсондир.

Ҳақиқий колхоз демократияси нимадан иборат? Колхоз демократияси шундан иборатки, меҳнат уюшқоқлик блан коллектив суратда қилиниши, хўжалик тўғри йўл блан олиб борилиши, колхоз мулки эҳтиётлик блан сақланиши, даромадлар адолат блан тақсимланиши, барча колхозчилар ўз колхозларининг ишида фаол қатнашмоқлари керак. Колхоз демократиясини правления колхозчилар олдида мунтазам суратда ҳисоб бериб туриши ё йўқлигигагина қараб белгилаш ярамайди. Хўжалик ишлари нотўғри йўлдан олиб борилса, даромадлар адолатсизлик блан тақсимланса ва колхозга қарашли мол-мулк талон-тарож қилинса, бундай ҳолга правления қандай найранглар ишлатмасин, барибир, демократияга риоя қилинаётганлигини колхозчилар олдида исбот эта олмайсан. Амалда қандай аҳвол рўй бермоқда? Кўпгина ходимларимиз партия ва ҳукуматнинг талайгина колхозларда Уставда белгиланган демократик тартибларни яна тиклаш тўғрисидаги талабига енгилтаклик блан юзаки қарадилар. Улар колхоз раисларини колхозчиларнинг рухсатидан ташқари алмаштиришдан иборат ярамас ҳолларга хотима бериш блан бу ишда йўл қўйган хатоларини тузатдик деб ўйлайдилар.

Ахир бизда колхозчиларнинг йиғилишлари кўпинча камчиликларни тегишинча танқид қилмасдан, колхоз ишлабчиқаришига доир масалаларни ҳартарафлама муҳокама қилмасдан, расмият юзасидангина ўтказилиши факт эмасми? Кўпгина колхозларда тафтиш комиссияларининг правлениянинг молия-хўжалик фаолиятини юзаки текширишлари, юз бераётган ярамас аҳволларни фош қилмасликлари ва ба'зан айрим колхоз раҳбарларининг жиноятларини колхозчилардан тўғридан-тўғри яширишлари факт эмасми? Колхоз демократиясининг бузилишига доир ана шундай тоқат қилиб бўлмайдиган аҳволларнинг ҳаммасига хотима беришда колхозларга чинакам ёрдам бериш, колхозчилар кенг оммасини колхоз мулкини сақлаш учун қаттиқ курашга сафарбар этиш ўрнига ба'зи район ходимлари бепарволикка берилиб кетадилар, колхоз демократиясига расмият жиҳатидангина риоя қилинишини блан тоқат қилиб бўлмайдиган ярамас аҳволлар фош қилинмай қолаётганлигини, колхоз мулки талон-тарож этилаётганлигини, даромадлар адолатсизлик блан тақсимланаётганлигини ва бирқанча колхозларда колхозчилар ўз колхозларининг ишларида қатнашишдан илгаригидек четлатиб қўйилаётганлигини сезмайдилар.

Бу гапларнинг ҳаммасидан қандай хулосалар чиқармоқ керак?

Биринчи ва асосий хулоса шуки, 1946 йилда кўпгина район ва колхозларнинг давлат олдидаги энг муҳим мажбуриятларини адо этмаганликларига қишлоқ хўжалик артели Уставининг бузилиши асосий сабаб бўлди.

Иккинчидан, бизда колхозларда қишлоқ хўжалик артели Уставини бузиш ҳолларини битириш юзасидан бошланган иш очиқдан-очиқ қониқарсиз бормоқда. Шу сабабли ердан фойдаланиш ишларида ҳали ҳам тегишинча тартиб жорий қилинган эмас, колхоз мол-мулкини талон-тарож қилиш фактларига хотима берилмаган, растратлар ва колхозларга қайтариб берилиши лозим бўлган қарзларнинг анчагина қисми ундириб олинган эмас.

Учинчидан, бизда колхозларга бириктириб берилган ерлардан фойдаланишда қаттиқ давлат интизоми ўрнатилмаган. Бунинг орқасида Иттифоқ ҳукуматининг суғориладиган 160 минг гектар ташландиқ ерларга яна экин экиш тўғрисидаги буйруғи 1946 йилда бажарилмай қолди.

Тўртинчидан, кўпгина ходимларимиз колхоз демократияси асосларини тоқат қилиб бўлмаслик даражада бузиш ҳолларига муросасозлик блан қарайдилар, колхозлар ҳаёти блан чуқур танишмайдилар, колхозчилар ўртасида тарбиявий ишларни кўнгилдагидек олиб бормайдилар.

Вазифа шундан иборатки, колхозларга раҳбарлик қилиш соҳасидаги ишимизда юз берган ана шу барча нуқсон ва хатоларга тамомила хотима бериш, бу нуқсон ва хатоларни қурултойда, область ва районларда чақириладиган колхоз активларининг кенгашларида шафқатсиз танқид қилиш, бу нуқсон ва хатоларни барча колхозчиларга рўй-рост айтиб бериш ҳамда шу асосда 1947 йилда пахтачиликни янада юксалтириш учун чинакам халқ ҳаракатини кучайтириб юбориш зарур. (Қарсаклар).

III

Энди колхозлардаги меҳнатга лаёқатли кишилардан фойдаланиш ва колхозчиларнинг меҳнатига ҳақ тўлаш масаласига тўхталаман.

Бизнинг колхозларда меҳнат куни ишлаш йил сайин ортмоқда. Аммо шу нарсанинг ёлғиз ўзи меҳнатга лаёқатли кучлардан фойдаланиш соҳасида аҳвол кўнгилдагидек эканлигини билдирмайди. Биз учун меҳнат кунлари умумий сонининг ошиши эмас, балки колхозчиларнинг меҳнат унуми тинмай орта бориши муҳимдир. я'ни колхозларимиз камроқ меҳнат сарф қилиб тобора кўп пахта ва бошқа қишлоқ хўжалик маҳсулоти етиштирсинлар.

Гектардан 20—30 центнер ва ундан кўпроқ пахта етиштираётган илғор колхозлар бунга, жумладан, ўзларидаги меҳнатга лаёқатли кишилардан самарали фойдаланиш натижасида эришаётганликларини кўриб билиш қийин эмас. Бундай колхозларда қилинган меҳнатга бошқа кам ҳосилли қолоқ колхозларга қараганда анчагина кўпроқ маҳсулот олинаётир.

Афсуски, масаланинг ана шу томонига камдан-кам э'тибор берилади. Ер органларида ва партия-совет ташкилотларида колхозларнинг йиллик ҳисоботлари кўриб чиқилган вақтда одатда шу колхозда ишланган умумий меҳнат кунларининг сони қанча кўпайганлигини таққослаш блан кифояланадилар ва меҳнат унуми қай даражада эканлигини таҳлил қилмайдилар. Колхозларда йиллик ҳисоботлар муҳокама қилинган вақтда ҳам бу масала тўғрисида индалмасдан ўтилади. Ҳолбуки, гарчи кўпчилик ерларда қишлоқ хўжалигида ишчи кучи етишмайди деб нолисалар ҳам, кўп ҳолларда биз колхозларда кишилар меҳнатининг беҳуда сарфланишини кўрамиз.

Айрим мисоллар келтирамая. Республикадаги энг яхши колхозлардан бири бўлмиш Янгийўл районидаги Каганович номли колхоз 1946 йилда ҳар гектардан 43,6 центнер пахта етиштириб давлатга 23 минг центнер пахта топширди. Ҳарбир центнер пахта учун 4,5 ишчи куни сарфланди. Бу ишчи куни асосан ҳосилни териб олиш вақтида сарфланди. Колхозда ҳаммаси бўлиб, меҳнатга лаёқатли 325 киши бор. Аммо, бу колхозчилар асосан 520 гектар ердаги ғўзани, 295 гектар ердаги беданн парвариш қилиш учун, катта ғалла хўжалигини уддалаш ва 5 та чорвачилик фермасига (бу фермаларда 336 от, 325 қорамол, 4350 та қўй бор) хизмат қилиш учун етади. Бундан ташқари, колхозда йил сайин катта қурилиш ишлари олиб борилмоқда.

Меҳнатга лаёқатли кишилар бошқа колхозларга қараганда шу даражада кам бўлгани ҳолда Каганович номли колхоз ўзининг шу қадар катта ва мураккаб хўжалигини қандай юргузиб келмоқда? Бу ерда асосий қишлоқ хўжалик ишларининг механикалаштирилганлиги ҳал қилувчи роль ўйнайди, албатта. Аммо, колхозда колхозчилар меҳнатининг серунум бўлиши учун астойдил кураш олиб борилиши ҳам кам роль ўйнамайди. Натижада кам меҳнат қилингани ҳолда маҳсулот тинмай оша боради ва колхозчиларга катта даромад тушади. 1946 йилда ҳарбир меҳнат кунига 30 сўм 18 тийин пул, 1,8 килограмм дон тўғри келди. Бундан ташқари колхозчилар кўп миқдорда саноат ва озиқ-овқат моллари олдилар.

Мирзачўл районидаги Киров номли колхозда меҳнатга лаёқатли кишилардан фойдаланишда тамомила бошқача аҳволни кўрамиз. Ташкилий-хўжалик жиҳатидан заиф бўлган бу колхоз 1946 йилда ҳар гектардан фақат 5,1 центнер пахта ҳосили олди. Давлатга фақатгина 1270 центнер пахта берди, ҳолбуки, ҳарбир центнер пахта учун 31 ишчи куни сарфланди, я'ни Каганович номли илғор колхоздагига қараганда 7 марта кўп иш куни сарфланди. Равшанки, бунда биз меҳнат кунларининг тўғридан-тўғри талон-тарож қилинганлигини, колхозчиларнинг меҳнат унуми ниҳоятда паст эканлигини кўриб турибмиз. Чунки қилинган меҳнат эришилган натижага, я'ни олинган маҳсулот миқдорига асло мос келмайди. Натижада бу колхозда даромад жуда кам бўлди.

Фарғона область колхозларидан олинган ма'лумотларни таққослаб ўтайлик. Бу — аҳволни янада очиқроқ кўрсатиб беради. 1946 йилда Фарғона областида 145 колхоз ҳарбир центнер пахта учун 22 ишчи куни сарфлагани ҳолда ўрта ҳисоб блан гектаридан 8 центнердан ҳосил олди. 519 колхоз эса ҳарбир центнер учун 15 ишчи куни сарфлагани ҳолда гектаридан ўрта ҳисоб блан 14,1 центнердан пахта етиштирди ва, ниҳоят, 84 колхоз ҳарбир центнер маҳсулот учун 11 ишчи куни сарфлаб гектаридан ўрта ҳисоб блан 23,1 центнердан пахта етиштирди. Кўрасизки, мўл ҳосил етиштирувчи илғор колхозлардаги колхозчиларнинг меҳнат унуми анча юқори бўлади, деган хулосани бу мисол ҳам тасдиқлаб беради. Сурхондарё областида гектаридан ўрта ҳисоб блан 25,6 центнердан пахта етиштирган 50 колхозда ҳарбир центнер ҳосил учун 8 ишчи куни сарфланган, гектаридан ўрта ҳисоб блан 7,9 центнердан ҳосил етиштирган 88 колхозда эса ҳарбир центнер ҳосил учун 18 ишчи куни сарфланган. Қорақалпоғистон АССРда илғор колхозлар ҳарбир центнер ҳосил учун ташкилий-хўжалик жиҳатидан заиф бўлган колхозларга қараганда, икки ҳисса кам меҳнат куни сарфлайдилар.

Бизда колхозчиларнинг меҳнатига ҳақ тўлаш масаласи қандай аҳволда? Тажриба кўп жойларда пахтакор колхозларда тўланган пул ва натура даромадлар нотўғри тақсимланаётганлигини кўрсатди. Бу аҳвол республикада пахтачиликни янада ривожлантириш соҳасидаги бутун ишга халақит бермоқда.

(ДАВОМИ УЧИНЧИ БЕТДА)

ЎЗБЕКИСТОН ПАХТАКОРЛАРИНИНГ ТЎРТИНЧИ ҚУРУЛТОЙИ

Пахта соҳасида 1946 йилда қилган ишларимизнинг якунлари ва Ўзбекистонда пахтачиликни янада юксалтириш йўлидаги вазифалар

Ўртоқ У. ЮСУПОВнинг пахтакорлар тўртинчи республика қурултойида 1947 йил 7 февральда қилган доклади

Кўпинча, мўл ҳосил етиштирувчи звено ва бригадаларнинг колхозчилари, ўзлари учун белгиланган топшириқни адо этмаган бригада ва звенолардаги колхозчиларга қараганда кам даромад оладилар. Бундай аҳвол шунинг учун юз берадики, ҳалол ишламайдиган колхозчилар ёлғиз меҳнат кунларининг сонини кўпайтириш кетидан қувиб, ўз меҳнатларининг натижалари тўғрисида кам қайғирадилар. Илғор колхозчилар эса, механизация воситаларидан мумкин қадар кўпроқ фойдаланишга ва шу блан бирга камроқ меҳнат блан мумкин қадар кўпроқ пахта етиштиришга интиладилар. Натижада меҳнат натижалари ҳисобга олинмасдан туриб, ёлғиз меҳнат кунларигагина қараб тақсимланадиган даромад асосан гарчи кўп меҳнат куни ишласалар ҳам аслда пахтадан ҳосил олишда илғорлардан анчагина кейинда турувчи колхозчиларга берилади. Пахта тайёрлаш давлат планини ошириб бажарганликлари учун устама мукофот тариқасида колхозлар томонидан олинадиган даромад ҳам колхозда ўз эгаси қўлига тегмайди ва бу блан ҳалол ишловчи колхозчиларнинг манфаатига яна зарар етказилади. Бу ҳам адолатсизликдир.

Колхозчиларнинг меҳнатига ҳақ тўлашдаги мавжуд тартибнинг нуқсонларини Ўртачирчиқ районидаги Тельман номли колхоз мисолидан яққол кўриш мумкин. Бу колхозда 18 звено бор. Бу звенолардан учтаси гектаридан 25 центнердан ошириб пахта олиб, ҳосил юзасидан берилган топшириқни ошириб бажарди. Қолган звенолар гектаридан 8 дан тортиб 18 центнергача ҳосил олиб, топшириқни бажара олмадилар. Колхозчиларнинг меҳнатига ҳақ тўлашда мана қандай аҳвол юз берди. Гектаридан 40 центнердан пахта олган звенога пул блан 6.100 сўм даромад тегди, ҳарбир колхозчига 840 сўмдан пул тушди. Гектаридан 8 центнергина пахта етиштирган, я'ни илғор звенога қараганда 5 марта кам ҳосил олган звено эса пул блан 3.700 сўм даромад, я'ни илғор звенога берилган пул даромадининг 60 процентини олди. Ёки натура даромадини олиб кўрайлик. Илғор звенога 137 метр газлама, 28 килограмм ёғ, 14 килограмм совун берилган, кам ҳосилли звенога эса 248 метр газлама, 51 килограмм ёғ ва 26 килограмм совун берилган. Бундай тақсимотда ҳаққоният қани? Сўз алоҳида фактлар тўғрисидагина борганида бундай аҳволга тоқат қилиш мумкин эди. Аммо, биз колхозчилар меҳнатига ҳақ тўлаш тартибининг бузилишига доир айрим ҳоллар тўғрисида гапираётганимиз йўқ, бу ерда сўз умуман пул ва натура даромадларини тақсимлаш тартибидаги мавжуд жиддий камчиликлар тўғрисида бораётир.

Пахта ҳосилини кўтариш тўғрисидаги топшириқни ошириб бажарганликлари учун колхозчиларнинг меҳнатига қўшимча ҳақ тўлаш соҳасидаги мавжуд тартиб ҳам, илғор пахтакорларнинг меҳнат натижаларига қараб уларга кўпроқ қўшимча ҳақ тўланишини та'минлай олмайди.

Равшанки, колхозчилар меҳнатига ҳақ тўлашдаги ҳозирги тартиб тубдан яхшиланмоғи керак. Биз Иттифоқ ҳукуматининг муҳокамасига тегишли таклифлар киритдик. Бу таклифлар топширилган пахта учун колхозга бериладиган даромадларни, шу жумладан устама мукофотларни ҳосил юзасидан берилган топшириқни ошириб бажараётган бригада ва звенодаги колхозчиларга кўпроқ беришни кўзда тутади. Пахтакор колхозларга пахта эвазига давлат томонидан сотиладиган саноат ва озиқ-овқат молларига келганда эса, бу молларнинг камида 70—80 процентн, бизнинг фикримизча, пахтачилик блан шуғулланувчи колхозчилар ўртасидагина тақсимланмоғи керак. Бизнинг таклифларимиз асосан ма'қуланди ва яқин кунларда СССР Министрлар Советининг бу масала юзасидан махсус қарори чиқса керак. Шундай қилиб, биз колхозларда меҳнат интизомини мустаҳкамлашнинг янги дастагига—колхозчиларнинг пахтадан мўл ҳосил етиштиришдан моддий манфаатдорлигини оширувчи янги воситага эга бўламиз (**Қарсаклар**).

Демак, бизнинг вазифамиз колхозларда меҳнатга лаёқатли кишилардан фойдаланиш масаласига энг жиддий э'тибор беришдан, меҳнат кунларининг талон-тарож қилинишига йўл қўймасликдан, кам меҳнат сарф қилиб, пахтадан мўл ҳосил олаётган илғор колхоз, бригада ва звеноларнинг тажрибасини кенг ёйишдан иборатдир. Вазифа яна колхозчилар меҳнатига ҳақ тўлаш тартибини қат'иян яхшилаш, даставвал колхоз ишлабчиқаришидаги илғорларнинг манфаатини назарда тутиб, бу тартибни адолатли бир тартиб қилишдан ҳам иборатдир.

IV.

Сўнгра. Қишлоқ хўжалиги соҳасидаги ҳамма ишларни батамом механикалаштирмай туриб, республикамизда пахтачиликни олға қараб муваффақият блан ривожлантираолмаймиз.

Нима учун масала бу тарзда қўйилмоқда?

Шунинг учунки, биринчидан, пахтачилик соҳасидаги ишларимизнинг кўлами йил сайин орта боради. Республикада алмашлаб экиш тартиби жорий қилиниб, пахта ва беда экиладиган сувли ерлар майдони деярлик 600 минг гектар ошгани ҳолда, 5—6 йил ичида пахта маҳсулоти 2,5 ҳисса кўпайиши сизларга ма'лум.

Иккинчидан, ана шу муддат ичида биз республикада умуман пахта ҳосилини гектаридан 25 центнергача оширишимиз керак. Бу эса пахтачиликда юқори агротехника қоидаларининг қўлланилишини талаб қилади. Барча қишлоқ хўжалик ишларини кенг миқ'ёсда механикалаштирмасдан туриб, илғор техникани қўлланиш мумкин эмаслиги ҳарбир кишига аён.

Учинчидан, пахтачиликни жадаллик блан ривожлантириш блан бирга биз республикамизда қишлоқ хўжалигининг бошқа тармоқларининг ҳам қолоқлигига ҳарқандай қилиб бўлса ҳам барҳам беришимиз, я'ни ғалладан ҳар йили мўл ҳосил олиш, қанд лавлаги, сабзавот, полиз ва бошқа экинлар ҳосилини тинмай ошира бориш, хуллас, колхозларнинг жамоат хўжалигининг ҳартарафлама ривожланишини та'минлаш зарур. Бу вазифани амалга ошириш учун яна қишлоқ хўжалиги ишларини дадиллик блан кенг миқ'ёсда ҳартарафлама механикалаштириш зарур.

Шундай қилиб, эндиликда республикамизда пахтачиликни янада юксалтириш ва қишлоқ хўжалигини ҳартарафлама ривожлантириш ишида механизация ҳақиқатан ҳам катта аҳамиятга эга бўлади.

Бундан бизлар эндиликда энг оддий қишлоқ хўжалик асбобларини, кетманни ишлатишдан воз кечамиз деган ма'но келиб чиқадими? Йўқ, бундай эмас. Бу асбоблар колхоз ишлабчиқаришида бундан сўнг ҳам муҳим роль ўйнайди. Гап шундаки, биз ўтмишдан қолиб келган қуролларга ёпишиб олмасдан балки қишлоқ хўжалигида янги такомиллашган қуролларни дадиллик блан ишга сола боришимиз, бу ишда ижодчи бўлмоғимиз керак.

Кўпгина колхоз раҳбарларимиз, партия-совет ходимлари, ҳатто қишлоқ хўжалиги мутахассислари ҳам, масалан, ғўзани шахмат усулида парвариш қилиш тартибини кенг қўлланишдан қўрқадилар. Ҳолбуки, илғор колхозлар ва совхозларнинг тажрибаси шахмат усулида парвариш қилиш тартиби ғоят яхши самара берганлигини яққол кўрсатди. 300 — 500 гектар пахта майдони бўлган илғор колхозлар ғўзани шахмат усулида парвариш қилмаганларида эди, гектаридан 30—40 центнердан ҳосил ола олмас эдилар. Бундай тажриба ҳаммамизга ма'лум. Аммо, бизда ғўзани шахмат усулида парвариш қилиш иши деярлик олдинга босмаётир. Иккидан бири: ёки биз эскиликка кескин суратда барҳам бериб, қолоқ фикрлардан воз кечамиз ва шундай қилиб, республиканинг кўпчилик колхозларида пахта ҳосилининг қат'иян ошишига муваффақ бўламиз, ёки қолоқ кайфиятларга берилиб, улардан қутила олмаймиз ва шундай қилиб, колхозларимиз пахтадан ҳосил олишда илгаригидек бир жойда туриб қолаберадилар.

Минерал ўғитни ерга чуқур солиб яхши натижалар берадиган асбоблар бўлгани ҳолда, бизда шу чоққача ғўзага минерал ўғитнинг қўл блан солиб келинаётганлиги, бунинг натижасида бу ўғитларнинг тежаб-тергаб ишлатилмаётганлиги бизга ма'лум эмасми, ахир.

Демак, қишлоқ хўжалигидаги асосий ишларни дадиллик блан ва кенг миқ'ёсда механикалаштириш учун даставвал қолоқ ва зарарли бўлган кайфиятларга, я'ни бу ишларни механикалаштирмасдан туриб ҳам, колхоз ишлабчиқаришимизни муваффақият блан ривожлантириш мумкин, деган фикрларга хотима бериш керак.

Аммо, шу блан бирга шуни ҳам тушиниб олиш кераки, басарти партия-совет ташкилотлари ва ер органлари тракторларнинг ишини тубдан яхшилашга енг шимариб киришмас эканлар, қишлоқ хўжалик ишларини кенг миқ'ёсда механикалаштириш тўғрисидаги ҳамма ниятларимиз ҳам қуруқ гап бўлиб қолаберади. Ишнинг бу томонига энг жиддий э'тибор бермоқ керак.

1946 йилда республикадаги МТСлар колхозларда 5,7 миллион гектар ҳажмида трактор ишларини бажардилар. 111 МТСда тракторларнинг иш унуми 1945 йилга нисбатан 30 процентгача ошди. Айни вақтда, 71 МТСда тракторларнинг иш унуми ўтган икки йилдаги даражада қолаберди. 26 МТСда эса, тракторларнинг иш унуми ҳатто 1945 йилдаги даражадан ҳам паст бўлди. Бизда ўтган йили тракторларнинг иш унумини урушдан аввалги даражадан ошириб юборган МТСлар ҳам бор. Марғилон 1-нчи МТСи, Уйчи, Янгийўл 1-нчи, Наманган 2-нчи ва бошқа МТСлар ана шулар жумласига киради. Аммо, тракторларнинг иш унуми урушдан аввалги даражадан паст бўлишидан ташқари, йилдан-йилга иш унумини пасайтираётган МТСлар ҳам оз эмас. Масалан, Киров районидаги 2-нчи МТС нинг ҳарбир трактори 1941 йилда 527 гектардан ер ишларини бажарган эди. Бу тракторлар 1944 йилда 414 гектардан, 1945 йилда 407 гектардан, ўтган йили эса 330 гектардан ер ишларини бажарди. Бўка МТСида тракторларнинг иш унуми шу муддат ичида камайиб, 319 гектардан 287 гектарга тушиб қолди.

Бундай мисолларни таққослаш тракторларнинг иш унумини ошириш учун нақадар катта имкониятлар борлигини кўрсатади. 1947 йилда бу имкониятлардан тамомила фойдаланиш керак. Токи, ҳарқандай шароитда ҳам колхоз ва совхозларда 7,7 миллион гектар кўламида трактор ишларини бажариш керак. Бу — 1946 йилга қараганда 24 процент кўп бўлади ва ҳарбир тракторнинг ўртача иш унуми ошиб, 400 гектардан ер ишларини бажаради демакдир.

Трактор ишларининг асосий қисми кўкламги даврга тўғри келиши ма'лум. Чунки, пахта майдонларининг талайгина қисми кузда шудгор қилинмасдан қолди ва биз партов ерларни экин экишга ҳозирлаб улгураолмаймиз. Шу сабабли, барча тракторларни кўкламги ер ҳайдаш ва экин экиш ишларига ҳарқандай қилиб бўлса ҳам ўз вақтида ва батамом тахт қилиб қўйиш керак, қайтадан тикланадиган тракторлардан ақалли 1000 тасини дала ишларига тайёр қилиб қўйиш лозим. Кўпчилик районларда ремонт ишлари жадаллик блан олиб борилмаётганлиги ва мавжуд моддий-техника воситаларидан моҳирлик блан фойдаланилмаётганлиги сабабли, тракторларнинг ремонти ниҳоят секин бормоқда. Ремонт ишини қат'иян яхшилаш йўлида ҳозирнинг ўзидаёқ кескин чоралар кўрилмаса, бундай аҳвол кўкламги ер ҳайдаш ва чигит экиш ишларини кечиктириб юбориш хавфини туғдиради. Кўклам ишларимизга янги тракторлар етиб келмайди, шу сабабли, мавжуд тракторлардан яхшироқ фойдаланишгагина кўз тикиш керак.

Сўнгра. Кейинги вақтларда пахтачилик ишида шундай вазият юз бердики, бунинг натижасида тўқимачилик саноати министрлиги системаси ўзи қилиши лозим бўлган кўп ишларни колхозларга ҳавола қила бошлади. Колхозлар блан тайёрлаш пунктлар ўртасида очиқдан-очиқ нотўғри муносабат вужудга келди.

Масалан, колхозлар пахта топширганларида улардан пахтанинг намлигини албатта кондицияда кўрсатилган даражага келтиришни шарт қиладилар. Пахтанинг биринчи, совуқ урмаган нав'ларини топшириш вақтида бундай талаб қўйиш тўғри, аммо пахтани совуқ урганидан кейин бундай талаб қўйиш нотўғридир, ҳолбуки совуқ урган пахта нам бўлса, у ҳолда тайёрлаш пункти уни қабул қилмасдан, колхозни бу пахтани ўз ерига олиб бориб қуритиб келтиришга мажбур этади. Бунинг натижасида колхозларнинг транспорти бекорга овора бўлади, кўпгина колхозлар пахтани хирмонларда ва оддий сушилкаларда қуритиш блан банд бўладилар, келгуси йил пахта мўл ҳосили учун олиб бориладиган кузги-қишки тадбирларни амалга ошириш қийинлашади.

Кўсак пахтани чувиш ишларини тамомила колхозларга юклаб қўйиш ҳам нотўғридир. Бундай ишларнинг одатда қўл блан қилиниб келганлигини яхши биласизлар. Ёки уруғлик чигитни дорилашни олиб кўрайлик. Бу ишларни ҳам колхозлар қилади. Шу блан бирга уруғлик чигитни дорилаш ишлари кўп ҳолларда яхши ўтказилмайди, бунинг натижасида ғўза вильт касали блан оғрийди.

Бундан сўнг ҳам шундай аҳволга тоқат қилиб бўладими? Йўқ, тоқат қилиб бўлмайди. Пахтачиликни жадаллик блан ривожлантириш манфаатлари колхоз ва колхозчилардан бутун э'тиборларини мўл ҳосил етиштиришга қаратишни ва тўқимачилик саноати министрлигининг тайёрлаш идоралари бемалол бажара оладиган ишлар блан колхозчиларни банд этмасликни талаб қилади.

Қурултойимизда тайёрлаш идораларининг ходимлари ўлтирибдилар.

Тайёрлаш пунктлари ҳозирги аҳволда энг оддий талабларга ҳам жавоб бераолмайдилар, меҳр-муҳаббат блан пахта етиштириб келган колхозчилар тайёрлаш пунктларида иш бўшашиб кетиб, у ерда тартибсизлик ҳукм сураётганлигини кўрганларида ранжидилар, тайёрлаш пунктларининг ходимлари, буни э'тироф этмоқлари керак. Бундан сўнг бизда аҳвол шу ҳилда кетабермайди.

Биз бундай аҳволни ўртоқ Сталинга айтиб бердик ва ўртоқ Сталин бизнинг таклифларимизни тамомила ма'қуллади. Бу таклифлар нималардан иборат? Бу таклифлар шундан иборатки, эндиликда пахтачиликни ривожлантиришнинг янги шароитида колхозлардан пахта қабул қилиб олиш соҳасидаги ҳамма ишлар қат'иян тартибга солинмоғи керак. Биз пахта тайёрлаш пунктлари ва пахта заводларида пахта қуритувчи хоналар жиҳозланиши, кўрак ва кўсак чувийдиган машиналар ўрнатилиши, уруғлик чигит дориланиши, юк ортиш ва бўшатиш ишлари механикалаштирилиши, мавжуд омборлар ва янгидан қурилган омборлар тартибга солиниши, тош-тарозилар яхшиланиши, қабул қилинадиган пахтанинг сифатини белгиловчи яхши лабораториялар ташкил қилиниши керак, деб ҳисоблаймиз. Ўзбекистонда тайёрлаш пунктларини электрлаштириш учун катта имкониятлар бор ва бунинг учун айтарлик катта ишлар талаб қилинмайди.

Мен сизларга шуни айтишим кераки, пахтани қабул қилиб олиш ишларини тартибга солиш масалалари ўртоқ Сталиннинг топширувига мувофиқ ҳозирнинг ўзидаёқ, СССР Иттифоқи Министрлар Советида муҳокама қилинди ва яқин ўртада бизнинг таклифларимиз юзасидан махсус қарор қабул қилинади. Тайёрлаш пунктлари шу йилнинг ўзиданоқ зарур ускуналар блан жиҳозлана бошлайди ва бу иш бутун тайёрлаш пунктларида яқин 4—5 йил мобайнида қилинади. Партия-совет ташкилотларининг ва колхозларнинг раҳбарлари бу ишда яқиндан қатнашмоқлари керак.

Конструкторларимиз пахтакорларимизга кўсак ва кўракни чувийдиган яхши машиналар бердилар. Колхозчи кўсак ва кўракни қўл блан чувийдиган бўлса, кунига 15—20 килограммдан ортиқ чувимайди. Кўсак-кўрак чувийдиган машина эса, бир соатда 100 килограммгача пахта чиқаради. Агар биз бундай машиналарни эртароқ тайёрлаб берсак, бунинг учун колхозлар бизга фақат раҳмат десалар керак, деб ўйлайман. (**Қарсаклар**).

Пахтачилик ишларини механикалаштириш масалаларида аҳвол шундай. Агар биз шу йўлда қат'ият блан ишлаб борсак, у ҳолда йил сайин мамлакатга янада кўпроқ пахта берамиз, пахтанинг 80—85 процентини биринчи нав' блан топширишга эришамиз, пахтачиликни Ватанимиз манфаатларига тамомила жавоб берадиган даражага кўтара оламиз. (**Қарсаклар**).

V

Ўртоқлар! 1947 йилда олдимизда Ўзбекистонда пахтачиликни тамомила урушдан аввалги даражага етказишдек жуда муҳим хўжалик-сиёсий вазифа турипти. Олдимизда турган ишларнинг нақадар катталигини ва уларни амалга ошириш йўлидаги қийинчиликларни равшан билиб олиш керак.

Биринчидан, бир йил мобайнида пахта майдони 100 минг гектар ошиши керак. Бизда экин майдонлари бу даражада кенгайтирилмаган эди.

Иккинчидан, ҳар гектар ердан олинадиган пахта ҳосили 13,6 центнердан 17 центнергача оширилиши керак. Бу ҳам кам аҳамиятга эга вазифа эмас.

Учинчидан, бир йил мобайнида 260 минг гектар партов ерларга ва суғориладиган янги ерларга экин экилиши лозим, бу йил 1944 ва 1945 йилларда янги ерларга экин экиш юзасидан бажарилмай қолган топшириқлар бажарилиши керак.

Тўртинчидан, колхозларнинг бедапояларини тартибга солиш, бедапояларни 355 минг гектарга етказиш керак.

Бешинчидан, янги ирригация-мелиорация иншоотлари қуриш соҳасида белгиланган ҳамма ишларни ҳарқандай қилиб бўлса ҳам бажариш, я'ни Каттақўрғон ҳовузининг ҳажмини ақалли 200 миллион кубометр кенгайтириш, Ўртатўқай ҳовузидаги қурилиш ишларини асосан туғаллаш, Шимолий Тошкент канали, Лушанба-Қоратор канали, Сариқўрғон узели қурилишларини тамомлаш, Охунбобоев номидаги Пахтаарна каналида янги ариқлар қазиш ва бошқа бирқанча иншоотлар қуриш керак. Бу ишларни қилишда ҳам жиддий қийинчиликларга дуч келишимизни исбот этиб ўлтиришга ҳожат йўқ.

Ниҳоят, мамлакатимиз ғаллачилик хўжалигимизнинг бундан сўнг ҳам кейинда қолишига, бирқанча районларда боғлар ва токзорларнинг ёмон аҳволга тушиб қолганлигига, бирқанча бошқа экинлар юзасидан берилган топшириқларнинг йилдан-йилга бажарилмай қолаётганлигига ортиқ тоқат қила олмайди.

Демак, 1947 йил қийин ва оғир йил бўлади. Барча қийинчиликларни муваффақият блан бартараф этиш учун ҳамма активларимиз буни очиқ-ойдин тасаввур қилишлари керак.

Ишнинг муваффақият қозонишини ташкилий ишларимизни қандай олиб боришимизга, хўжалик соҳасида моҳирлик блан раҳбарлик қилинишига, моддий-техника имкониятларимизни қай даражада ишга сола билишимизга ва улардан қай даражада тўғри фойдалана олишимизга боғлиқдир.

Бутун бало шундаки, ба'зи ходимларимиз қайта-қайта ва'да берсалар ҳам, бу ва'даларини амалий иш блан кўрсатмайдилар. Ўтган йили пахтакорларнинг 3-нчи қурултойида биз Самарқанд область партия комитети секретари ўртоқ Маҳмудов нинг область колхозлари гектаридан олинадиган пахта ҳосилини 16 центнергача оширадилар, деган сўзини эшитган эдик. Амалда эса, бундай бўлмади. Бухоро область партия комитетининг секретари ўртоқ Муқимбоевдан ҳам худди шундай ва'даларни эшитган эдик. Аммо, бу ва'далар ҳам амалда бажарилмади. Самарқандлилар блан бухоролилар гўё ғўзани суғориш учун сув камчилик қилди, деган баҳонани рўкоч қиладилар. Зарафшон водисида ҳозирча сув масаласида ҳали қийинчиликлар борлиги ҳаммамизга аён. Аммо, бутун гап шундагинами? Самарқанд ва Бухоро областьларида сув танқислигидан қийналган, аммо шундай бўлса ҳам, гектаридан 15-20 центнердан ҳосил олаётган колхозлар бор-ку. Гектаридан 30-40 центнер ва ундан ҳам ошириб пахта олишга муваффақ бўлган юзлаб бригада ва звенолар ҳақида гапирмасак ҳам бўлади.

Агар сув тўғрисида гапирадиган бўлсак, қуйидаги аҳволга бир назар солиш керак: Самарқанд ва Бухоро областьларининг раҳбарлари сув камчилигидан нолийдилар. Аммо, улар Каттақўрғон ҳовузини қазиб туғаллаш учун астойдил киришишни истамайдилар. Улар қаердан сув олишга кўз тикадилар? Маҳмудов ва Муқимбоев ўртоқларга: пахта ҳосилини оширишдаги кейинда қолишликка «объектив» сабабларни рўкоч қилиб кўрсатишга тезроқ барҳам бериб қўяқолинглар, деб айтиш қолди, халос. Зарафшон водисидаги колхозларни пахтадан ҳосил олишда республикадаги илғор колхозлар даражасига етказиш йўлида астойдил ишга киришиш учун аллақачон вақт етган.

Ёки Наманган областини олиб кўрайлик. Нима учун кейинги йилларда Наманган областида пахта ҳосили тобора ошмаётир. Ҳосил гоҳ кўтарилади, гоҳ пасаяди? Андижонлилар бир йилнинг ўзида пахта ҳосилини 6 центнер ошира олдилар-ку. Тафовут нимада? Гап шундаки бундай аҳволга Наманган областида сиёсий характердаги «сирлар» сабаб бўлмоқда. Бу ерда активларнинг майда буржуа кайфиятларига берилиб кетиши кенг тус олган, аҳоли ўртасида оммавий ишлар кечириб бўлмаслик даражада бўшаштириб юборилган. Кўпгина коммунистлар сиёсий кўрлик қилиб бизга ёт бўлган ҳарқандай кишиларнинг, шу жумладан руҳонийларнинг та'сирига берилиб кета бошладилар, партиянинг совет хотин-қизларига нисбатан олиб бораётган сиёсатини бузмоқдалар. Район ва ҳатто область ташкилотларидаги айрим раҳбар ходимлар колхоз мулкини ўзларининг хусусий мулкларидек билиб, уларни истаганларича талон-тарож қилишга одатланиб қолганлар. Бу ходимлар СССР Иттифоқи Министрлар Совети ва ВКП(б) Марказий Комитетининг «Колхозларда қишлоқ хўжалик артели Уставининг бузилишига барҳам бериш чоралари ҳақида» деб 1946 йил 19 сентябрьда чиқарган тарихий қароридан сўнг ҳам бу соҳада ўзлари учун тегишли хулоса чиқариб олмаганлар. Наманган район партия комитетининг секретари ўртоқ Камолов жумладан ана шундай ходимлар қаторига киради. Уни раҳбарлик ишида ва ҳатто партия сафида қолдириш мумкинми ё йўқлиги масаласини эндиликда биз муҳокама қилишга мажбурмиз. Наманган область ижроия комитетининг раиси ўртоқ Сатторовнинг иши ҳам унчалик кўнгилдагидек эмас. Ўртоқ Сатторов ўз хатти-ҳаракатида жиддий хатоларга йўл қўйди. Кўпгина колхозларнинг раислари йўлдан адашдилар. Наманган областида хўжаликни ривожлантиришда жиддий силжиш юз бермаётганлигининг асл сабаби ана шунда.

Қорақалпоғистон блан Хоразмда пахтачилик суст ривожланмоқда. Бу областьларда пахта учун курашда қўшимча қийинчиликларга дуч келинмоқда. Даставвал ҳар йили Амударёдан сув олиш ва мелиорация тадбирларини кўриш, шунингдек насос машиналар ўрнатиш учун катта миқ'ёсда ер ишларини бажаришга тўғри келишини назарда тутмасдан бўлмайди. Хоразм ва Қорақалпоғистон пахтакорлари, хусусан Амударё пароходчилигининг ниҳоятда ёмон ишлаётганлигини ҳисобга олинганда, биздан шу чоққача кўрсатиб келаётганимизга қараганда моддий-техника воситалари блан яна ҳам каттароқ ёрдам беришни талаб қилишга ҳақлидлар.

Шунга қарамасдан, Хоразм области ва Қорақалпоғистоннинг раҳбарлари ва колхоз активлари 1946 йилда кўпгина районларда пахта тайёрлаш планининг бажарилмаганлигига асосий қишлоқ хўжалик ишларининг ўз вақтида ўтказилмаганлиги, колхозларда агротехника талабларига кам э'тибор қилаётганликлари сабаб эканлигини э'тироф этмоқлари керак.

Хоразм областида ва Қорақалпоғистонда шўр ерларни ювишни кўнгилдагидек ўтказмаётирлар. Илгарилари шўр ерларни одатда кузда ювар эдилар. Энди бўлса, бу ишни кўклам ишлари авжи қизийдиган пайтгача чўзиб юборадилар. Ўтган йили кўпгина колхозлар чигит экишни июнь ойига қадар кечиктирдилар. Чигитнинг кечикиб экилганлигини ғўзани ўсиш даврида ўз вақтида юқори сифатли парвариш қилиш блан ўрнини босиш учун барча зарур чоралар кўрилмади.

Республика ташкилотлари Хоразм ва Қорақалпоғистонга моддий техника воситалари блан ёрдам бериш, бу ерларга қишлоқ хўжалик машиналари, ёнилғи, ғалла, минерал ўғитларнинг тезроқ етказиб берилишини та'минлашга зўр э'тибор беришлари керак. Агар биз Хоразм блан Қорақалпоғистон учун 400—500 та автомашина ажратсак тўғри иш қилган бўлур эдик. СССР Иттифоқи ҳукумати олдига Хоразм ва Қорақалпоғистон колхозлари томонидан топшириладиган пахтанинг нархини 40—45 процент ошириш тўғрисида масала қўйилди.

Шуларнинг ҳаммасига қарамай, транспорт масаласи асосий масала бўлиб қолаберади. Мен сизларга қувонч блан билдираманки, Тошсоққагача темир йўл қуриш ҳақидаги таклифимизни ўртоқ Сталин ма'қуллади ва бу йўл қурилишини тўртинчи бешйиллик планга киритиш тўғрисида кўрсатма берди. (**Қаттиқ қарсаклар**). Бу йил лойиҳа ишлари бошланади, 1948 йилда темир йўл излари остидаги тупроқ кўтарилиб тайёрланади. 1949 йилда эса йўлдан биринчи поездлар қатнай бошлайди. (**Қаттиқ қарсаклар**) Хоразм, Ташовуз ва Қорақалпоғистон аҳолисининг орзу-ниятлари амалга ошади. Бу областьларнинг маданият ва хўжалигини кенг миқ'ёсда ривожлантириш истиқболи очилмоқда. (**Қарсаклар**).

1946 йилда Тошкент областининг бирнеча районлари, чунончи, Бўка, Чиноз, Мирзачўл ва бошқа районлар пахта тайёрлаш планини бажармадилар. Шунинг натижасида область пахта ҳосилини кўтариш юзасидан ўз устига олган социалистик мажбуриятини бажара олмади. Бу аҳвол, 1947 йил планини бажаришда тошкентлилар устига алоҳида мас'улият юклайди. Тошкентлилар бошқа областьлар блан мусобақа қилиб биринчи ўринлардан бирини эгаллаш учун ҳамма имкониятларга эгадирлар.

Пахта совхозларида ҳам кечирилмаслик аҳвол юз берди. Урушгача совхозлар пахта ҳосили жиҳатидан колхозларга қараганда илгарида эдилар ва шундай бўлиши ҳам керак эди.. Эндиликда кўпгина совхозлар колхозлардан кейинда қолдилар ва ҳатто пахта тайёрлаш давлат планини бажармадилар. Кўзбўямачилик ҳоллари кўп содир бўлди. Министрлик совхозларга яхши раҳбарлик қилмади. Маҳаллий партия ва совет ташкилотлари совхозлар масаласи блан етарли даражада шуғулланмадилар.

1947 йилда пахта совхозларининг қолоқлигига барҳам бериш керак. Барча совхозлар ҳосил планини ҳеч сўзсиз бажаришлари лозим. Вазифа барча механизмлардан фойдаланиш, ишчиларга ҳақ тўлашни тартибга солиш, совхозларни раҳбар кадрлар блан мустаҳкамлаш, ташкилий ишлардаги камчиликларни тугатишдан иборатдир.

VI

Ўртоқлар, 1947 йилда Ўзбекистонда пахтачиликни юксалтириш Сталинча программасини муваффақият блан бажариш учун умумхалқ юришини янада кенг миқ'ёсда қизитиб юбориш, я'ни кейинда қолаётган звено, бригада, колхоз ва районларни илғорлар даражасига чиқариш йўлида жиддий чоралар кўриш керак. Пахта тайёрлаш давлат планини ҳамма колхоз ва районлар бажарган тақдирдагина республикада умуман ҳар гектар ердан 17 центнердан пахта ҳосили етиштириш мумкин. Шу сабабли партия ва совет ташкилотлари илғор пахтакор колхозларда ҳосилнинг янада ошишини та'минлайдиган ҳамма чораларни кўришлари, 1946 йилда ўз мажбуриятларини адо этмаган колхоз, бригада ва звеноларга алоҳида э'тибор бермоқлари керак. Бундай колхоз, бригада ва звеноларни тажрибакор раҳбарлар блан мустаҳкамлаш, уларга механизация воситалари блан ёрдам бериш, пахтачилик илғорларининг тажрибасини ёйиш зарур. Шу нарса муҳимки, район ташкилотлари қишлоқ хўжалик ишларининг боришини сводкалардан қараб билмасдан, балки бу колхоз, бригада ва звеноларнинг ҳаёти блан чуқур танишишлари, уларга ўз вақтида ёрдам беришлари зарур.

Кўклам экин ишлари яқинлашмоқда. Ҳозир бутун куч ва воситаларни ишга солиб, кўкламга тайёргарлик ишларини кучайтириш, тракторларни, колхоз асбобларини ва транспортни ремонт қилишни тамомлаш, далага мумкин қадар кўпроқ гўнг чиқариш, ариқ ва зовурларни тозалаш, партов ерларни ҳайдашга тайёрлаш керак. Бу соҳада район ва колхозларнинг қиладиган ишлари жуда кўп. Бу вазифаларнинг ҳаммаси ҳеч сўзсиз бажарилмоғи, экиш эса энг қисқа муддатда ва ўтган йилга қараганда албатта яхши сифат блан ўтказилмоғи лозим.

(ОХИРИ ТЎРТИНЧИ БЕТДА)

Ўртоқ У. Юсупов докладининг охири

(БОШИ УЧИНЧИ БЕТДА)

Колхозларнинг ишларини планлаштириш тўғрисида бирнеча мулоҳаза. Бизда пахтадан мўл ҳосил етиштириш учун колхозчиларни рағбатлантириш ишида колхоз ишларини планлаштиришнинг аҳамиятига тегишинча баҳо берилмай, бу масалага яхши э'тибор қилинмайди. Район ташкилотлари планларни колхозларга ма'лум қилиш блан кифояланиб, планлар бригада ва звеноларга қай даражада билдирилаётганлиги блан мутлақо деярлик қизиқсинмайдилар. Натижада кўпгина колхозлар жиддий хатога йўл қўйдилар, оқибатда бу хатолар жамоат хўжалигини ривожлантиришда ёмон та'сир қилади. Нотўғри планлаштириш орқасида ба'зи бригада ва звеноларга ҳаддан ташқари катта топшириқ берилади ва бу бригада, звено а'золарида ўз кучларига ишонмаслик кайфияти пайдо бўлади, бошқа бригада ва звеноларнинг а'золари эса, унчалик зўр ғайрат кўрсатмасдан ҳам ишлайберадилар.

Охунбобоев районидаги Сталин номли колхозда колхознинг бригада ва звеноларига пахта ҳосили юзасидан топшириқ бериш қуйидагича бўлган: 1946 йилда бу колхозга гектаридан 17 центнердан пахта ҳосили етиштириш тўғрисида давлат плани берилган. Айни вақтда Долохонов бошлиқ звенога гектарига 78 центнердан, Абдуллаев ва Мусаев ўртоқларнинг звеносига 76 центнердан ҳосил олиш топшириғи берилган. Бундай топшириқ берилишига аввалги йилда мазкур илғор звеноларнинг бошқа пахта звеноларидан анчагина мўл ҳосил олганликлари асос бўлган. Колхоз правлениеси бирқанча бошқа звеноларга, ҳатто колхозга берилган топшириққа қараганда гектаридан 11—12 центнер кам ҳосил етиштириш тўғрисида топшириқ беришни нормал аҳвол деб ҳисоблаган. Бунда пахтадан кам ҳосил оладиган звеноларнинг ишига бевосита зарар бўлса ҳам илғор звеноларга кўпроқ минерал ўғит бериш ва от — уловларни кўпайтиришни мўлжаллаганлар.

Бундай қилиш тўғрими? Ҳеч сўзсиз нотўғри. Сталин номли колхозда шундай аҳвол бўлдики, бирхил звеноларга мўл ҳосил етиштириш учун ҳамма шароит туғдириб берилади, бошқа звенолар эса, бир чеккада қолиб кетади. Бундай аҳволда бутун колхозда давлат топшириғи илғорларнинг қўлга киритган муваффақияти ҳисобидан бажарилиб, колхозчиларнинг талайгина қисми эса, ишда фаол қатнаштирилмайди. Бунинг натижасида анчагина колхозчиларнинг пахтачиликни юксалтиришдан иборат умумхалқ мусобақасида фаол қатнашиш йўлидаги интилишига э'тибор берилмайди. Бунинг устига бундай аҳволда илғор звеноларнинг манфаатларига ҳам зарар етказилади. Одатда шундай бўлади: агар звено гектаридан 60—70 центнердан ҳосил етиштириш ҳақида планга эга бўлатуриб, 40—50 центнердан пахта берса, бу гарчи бутун колхозга қараганда пахта ҳосилини анчагина оширганлигига қарамай, қолоқлар қаторига киритилади.

Равшанки, колхозларнинг ишини планлаштиришни жиддий суратда тўғри йўлга солиб юбориш, келажакда бундай қўпол хатоларга йўл қўймаслик керак. Чунки, бундай қўпол хатолар республикада пахтачиликни ривожлантириш ишига халақит бермоқда. Бундай хатоларнинг юз бериши учун ер органларининг зиммасига катта айб тушади. Ер органлари планларни колхозларга ма'лум қилиш блангина кифояланмасдан, колхоз ишлабчиқаришини планлаштириш блан яқиндан шуғулланишлари, планларни ҳарбир бригада, ҳарбир звенога билдиришлари зарур. Шаҳар ташкилотлари оталик қилиш тариқасида колхозларга иқтисодчилар, планчилар, бухгалтерлар юбориш йўли блан уларга катта ёрдам бера олишлари мумкин ва лозим.

Сўнгра, мен пахта ҳосилини ошириш учун барча маҳаллий ўғитлардан фойдаланиш зарурлигига э'тиборингизни жалб этмоқчиман. Бу йил биз етарлик миқдорда минерал ўғит берилишига кўз тика олмаймиз. Ана шунинг учун ҳам барча колхозлар мавжуд маҳаллий ўғитлардан тўла равишда фойдаланиш тўғрисида ғамхўрлик қилишлари катта аҳамиятга эгадир.

Бизнинг ерларимиз шу қадар серҳосилки, буларга маҳаллий ўғит солишнинг ўзи блан ҳарқандай ерда муқаррар гектаридан 20—30 центнер пахта олиш мумкин. Авваллари революцияга қадар пахтакорлар минерал ўғитлар тўғрисида ҳатто тушунчага ҳам эга бўлмай ва машиналардан фойдаланмасдан ҳам, улар кўп ҳолларда тузуккина ҳосил олиб келганликларини сизлар биласизлар. Ҳозир эса, ба'зи колхозларнинг раислари ва район ходимлари маҳаллий ўғитларга ҳечқандай э'тибор бермайдилар. Бирмунча колхозларда ғўзани катта йўл ёқаларидаги ерларга, хўжа кўрсин учунгина соладилар. Аммо, улар бу блан кимни алдайдилар? Улар бу блан ўзларинигина алдайдилар, халос. Ҳатто илғор районларда ҳам маҳаллий ўғитларга бепарволик блан қарайдилар, бунинг натижасида маҳаллий ўғитларнинг кўпгина қисми нес-нобуд бўлиб кетади.

Яна бир мулоҳаза. Ғўза қатор ораларини ишлашда сифатга зарар етказиб чопиқ ва культивация миқдорини кўпайтириб юбориш ярамайди. Бу ишда кўзбўямачиликка йўл қўймаслик, ўзларингизни ҳам давлатимизни ҳам алдамаслик керак; ишни шундай уюштириш керакки, трактор, от-улов ёки қўл блан қилинган ҳарбир чопиқ ёки культивация чиндан ҳам яхши сифат блан ўтказилсин ва бу ишларни ғўзани суғориш блан шундай мувофиқлаштириб олиб бориш керакки, бунинг натижасида ғўзанинг илдизига ҳаво эркин кириб, ерда мўътадил намлик вужудга келсин. Ўтган йили Бухоро областидаги бирқанча районларда ғўза қатор оралари суғоришга қараганда бир ярим ва икки марта кўп ишланди. Бундан кўп колхозларда суғорилмаган ғўза қатор оралари ишланганлиги кўриниб турипти. Қандай қилиб бундай аҳвол содир бўлди? Бу ерда биз очиқдан-очиқ кўзбўямачиликка дуч келаётганлигимиз равшан. Колхозлар шундай кўзбўямачиликка шу қадар берилиб кетганларки, ҳатто улар қилган ишларини ҳам тўғри ҳисоблай ололмаганлар. Область ва район ташкилотларининг раҳбарлари эса шундай фаросатсиз бўлиб қолганларки, улар ҳатто давлатни алдаш йўлидаги бундай ҳаракатларни ҳам ўз вақтида фош қила олмадилар.

Қурултойимизда колхозларнинг бедачилик соҳасидаги ишига тўхтамасдан ўтиб бўлмайди. Колхозларнинг бедапоялари очиқдан-очиқ тартибсиз ҳолга тушиб қолган. Беда экиш планлари бажарилмайди, беда тегишли даражада парвариш қилинмайди. Бедапояларни ўзбошимчалик блан бузиб юбориш фактларига барҳам берилмаган. Ҳолбуки, колхозлар олдида ҳар гектаридан 20—30 центнердан пахта ҳосили етиштириш вазифаси турган ҳозирги пайтда бедачиликнинг аҳамияти айниқса каттадир. Чунки, алмашлаб экиш қоидаларини тўғри қўлланмасдан туриб, бундай ҳосилни қўлга киритиб бўлмайди.

Илғор колхозлар қандай қилиб катта даромад олаётганликларига бир назар солсангиз, бедачиликдан кўпгина даромад олинаётганлигини пайқайсиз. Чунки, бундай колхозлар бедани бир йилда 4—5 марта ўрадилар ва ҳар гектар ердан 500 пудгача биринчи нав' қуруқ беда оладилар. Илғор пахтакор колхозларда чорва молларининг сони йилдан-йилга кўпаётганлиги ва бу молларнинг яхши маҳсулдор эканлигининг «сири» ҳам қисман шундадир.

Демак, давлат манфаатлари ва колхозларнинг манфаатлари бедачиликнинг тинмай ривожлантирилишини жуда талаб қилади. Бедачилик соҳасидаги топшириқларнинг бажарилмаслиги учун кишиларнинг жазосиз қолдирилиши каби аҳволга бундан сўнг тоқат қилиб бўлмайди. Колхоз ва район раҳбарлари пахта учун қандай жавобгар бўлсалар, беда экиш ва унинг ҳосилини ошириш планларининг бажарилиши учун ҳам шундай жавобгар бўлишлари керак. Бедапояларни ўзбошимчалик блан бузиб юборишни пахтачиликни ривожлантиришга қарши қаратилган тўғридан-тўғри жиноят деб билиш керак. Бизда 1947 йилдаёқ колхозларнинг бедачилик соҳасидаги ишларини мустаҳкам изга солиб юбориш учун ҳамма имконият бор ва биз ҳарқандай қилиб бўлса ҳам бунга муваффақ бўлмоғимиз керак.

Колхоз хўжаликларининг бошқа соҳаларини, чунончи ғаллакорлик, сабзавотчилик, полизчилик, боғдорчилик, токзорчилик, пиллачилик, чорвачилик соҳаларини ўз ҳолига ташлаб қўйиш ҳам ярамайди.

Мамлакатимизда ва унинг ташқарисида Совет Ўзбекистонини ширин-шакар қовун, тарвузлар, помидор, карам, нок, олма, анорлар, биринчи нав' узумлар етишадиган ер деб биладилар. Қулай иқлимий шароитимиз, маҳсулдор ерларимиз ана шу мева ва сабзавотларнинг ҳаммасидан суғориладиган ери бўлган ҳарбир колхозда мўл-кўл ҳосил етиштиришга катта имкон беради.

Аммо, барча колхозлар ҳам бу экинларга астойдил э'тибор бераётирлар деб бўладими? Йўқ, ҳамма колхозларда ҳам шундай қилинаётир деб бўлмайди. Кўпгина колхозларда полиз, боғ ва токзорлар ташландиқ ҳолга тушиб қолганлиги ҳаммамизга аён. Боғлардаги мевали дарахтлар кесилаётганлиги тўғрисида кўплаб факт келтириш мумкин. Янги кўчатлар ўтказилмаётганлиги, ёш дарахтларга пайванд солиш ишларининг йўқлиги тўғрисида гапириб ўлтирмаса ҳам бўлади. Бу ишдаги тартибсизлик шу даражагача бориб етганки, полиз ва боғлардан олиниши мумкин бўлган анчагина ҳосил очиқдан-очиқ нес-нобуд бўлмоқда. Бундай аҳволларга қандай қилиб чидаб туриш мумкин?

Ана шунинг учун ҳам биз пахтачиликни ривожлантириш блан бирга колхоз деҳқончилигининг бошқа соҳаларига ҳам ҳозиргига қараганда кўпроқ э'тибор берамиз, я'ни сабзавот экинларини кўпроқ экамиз, мевали дарахтлар ва токларни кўпроқ ўтқазамиз, ғаллакорлик ҳосилини кўтарамиз, чорвачиликни тинмай ривожлантирамиз, деб, қат'ий бир қарорга келиб олишимиз зарур. (Қарсаклар).

VII.

Ўртоқлар! Пахтачиликни янада юксалтириш ва республиканинг бутун халқ хўжалигини ривожлантиришдан иборат барча ишларимизнинг муваффақияти даставвал ва асосан кадрларимизга боғлиқдир. «Программамизнинг реаллиги, — дейди ўртоқ Сталин, — жонли кишилар, бу сиз блан биз, ғалаба қозониш [illegible] иродамиз, ҳарқандай қийинчиликларни бартараф этишга тайёр эканлигимиздан иборатдир».

Социалистик хўжалигимиз тинмай ривожланмоқда, ҳал қилишимиз лозим бўлган вазифалар йилдан-йилга каттароқ бўлмоқда, халқ оммасининг маданий ва сиёсий савияси ошмоқда, уларнинг талаб ва эҳтиёжлари орта бормоқда. Шунга биноан эндиликда кадрларимизга, шу жумладан раҳбар колхоз кадрларига тобора каттароқ талаблар қўйилмоқда.

Ленин-Сталиннинг улуғ партияси колхоз ишлабчиқаришининг жуда кўп тажрибали ташкилотчиларини, коммунизм ишига тамомила содиқ бўлган ва халқ ўртасидан чиққан ажойиб халқ етакчиларини ўстириб етиштирди ва тарбиялади. Аммо колхоз кадрларини тарбиялаб етиштириш соҳасидаги муваффақиятларимиз блан хотиржамликка берилиш учун ҳечқандай асос йўқ. Агар биз колхоз активларини ўстириб етиштириш тўғрисида тинмай ғамхўрлик қилиб бормасак, бу соҳада эришилган натижалар блан хотиржам бўлиб, бу ишга андак бўлса ҳам э'тиборни бўшаштирсак, у ҳолда бутун ишни барбод қилишимиз мумкин.

Большевиклар партияси, улуғ Сталин барча ходимларимиздан ўзларининг маданий-сиёсий савияларини ва иш соҳасидаги малакаларини тинмай ошираборишни, ўз ма'лумотларини ошириш йўлида зўр бериб ишлашни, ҳаётдан орқада қолмай, аксинча умумий ишимизни олға қараб силжита оладиган даражада бўлишни талаб қиладилар. Колхоз активлари олдига ҳам биз ана шундай талаблар қўйишимиз керак.

Э'тироф қилиш керакки, маҳаллий партия-совет ташкилотлари ва ер органлари колхоз кадрларини ўқитиш ишига тегишинча э'тибор бермайдилар. Меҳнат соҳасида фидокорлик кўрсатиб, барча колхозчиларнинг ҳурматига сазовор бўлаётган оддий колхозчиларни, пастки ишлардаги ходимларни колхозларда шунинг учун ҳам раҳбарлик вазифаларига қўрқибписиб ва камдан-кам пастдан юқорига кўтармоқдалар.

Тўппа-тўғри айтиш керакки, кўпгина колхоз, бригада ва звеноларнинг пахтадан мўл ҳосил етиштириш ва колхоз хўжалигининг бошқа соҳаларини ривожлантириш йўлида кейинда қолаётганлигига даставвал шу нарса сабабки, бундай колхоз, бригада ва звеноларга ё етарли тажрибаси бўлмаган ёки ўз вазифаларини ҳалоллик блан бажармайдиган кишилар раҳбарлик қилмоқда. Тажрибали раҳбарлар шундай колхозларга бошчилик қилиб, бир йилнинг ўзида уни ўпирилишдан чиқариб илғор колхоз даражасига чиқараётганликларини кўрсатадиган кўп фактлар келтириш мумкин.

Ана шунинг учун ҳам колхоз кадрларимизни танлашга, уларни жой-жойига қўйишга, энг муҳими — уларни тарбиялашга партия, совет ва ер органларимиз катта э'тибор беришлари керак.

Колхоз раислари, ҳосилот совети раислари, бригада бошлиқлари ўртасида чалачала саводли кўпгина ўртоқлар бор. Бундай кишиларни колхоз хўжалигига раҳбарлик қила олмайди деб колхозларда раҳбарлик вазифаларидан четлатабериш нотўғри иш бўлур эди, албатта. Буларнинг кўпчилиги халқ ўртасида катта иззат ва э'тиборга бўлган ажойиб ташкилотчи ва тажрибакор ходимлардир. Бизнинг вазифамиз ўз саводларини тезроқ ошириб олишда уларга ёрдам бериш ва бундай кишиларнинг ўзлари астойдил ўқий бошлашларига эришишдан иборатдир.

Бизда бир қадар етарли ма'лумоти бўлса ҳам, аммо тегишинча тажрибага эга бўлмаган колхоз раҳбар ходимлари бор. Бизнинг вазифамиз агротехника қоидаларини билиб олишда ва пахтакорларнинг илғор тажрибасини ўрганишда ҳамда бу кишиларнинг ҳам ўзлари астойдил ўқишга киришишлари учун уларга ёрдам беришдан иборатдир.

Шу блан бирга, ҳалол ишламаётган, колхоз мулкини эҳтиётлик блан сақламай уни талон-тарож қилаётган, колхоз хўжалигини гуллаб яшнатиш тўғрисида ғамхўрлик қилмаётган кишиларга муросасозлик блан қараш ярамайди. Бундай кишиларни ҳалол ва синалган активлар блан алмаштириш керак. Бу ишни биз нақадар тезроқ амалга оширсак, шу қадар яхши бўлади.

Ҳарбир район ва колхозда колхоз кадрлари резерви вужудга келтирилиши керак. Бусиз раҳбар колхоз кадрларини танлаш ва тарбиялаш соҳасидаги бутун ишларимизни тўғри уюштириб бўлмайди. Ахир қандай аҳвол юз бермоқда? Янгийўл районида ҳаммамизга машҳур бўлган Ҳамроқул Турсунқулов раҳбарлик қилаётган Каганович номли илғор колхозда ҳам ўртоқ Турсунқулов бирёққа кетган пайтида ишониб хўжаликни топшириш мумкин бўлган кишилар танлаб қўйилмаган. Ҳолбуки, ўртоқ Турсунқуловга ССР Иттифоқи Олий Советининг сессияларида, Колхоз ишлари кенгашининг мажлисларида қатнашишга, бошқа ишлар блан колхоздан кетиб қолишга тўғри келади.

Нега бундай аҳвол юз бермоқда? Эҳтимол колхоз активлари ўртасида умуман шундай кишилар йўқдир, уларни ҳечқаердан топиб бўлмас? Бўлмағур баҳона! Бундай аҳвол шунинг учун рўй берадики, Ҳамроқул Турсунқулов ҳам ва кўпчилик илғор колхозларнинг бошқа раислари ҳам (бошқалар тўғрисида гапириб ҳам ўлтирмаймиз) кадрлар тайёрлаб етиштириш масаласига ма'лум даражада бепарволик блан қарайдилар. Ҳолбуки, барча ташкилотлардаги каби ҳарбир колхозда, ҳарбир районда бироз та'лим бергандан сўнг биздан кўра анча яхшироқ ишлаб кета оладиган кадрлардан резерв вужудга келтирмоғимиз керак. Бутун ишимизнинг, бутун ҳаётимизнинг моҳияти шунда. (Қарсаклар).

Демак, раҳбар колхоз кадрларини тайёрлашга астойдил киришмоғимиз, ўртоқ Сталиннинг «ҳамма нарсани кадрлар ҳал қилади» деган кўрсатмасини унутмасдан, бу ишдаги ўз хатоларимизни тузатишимиз керак.

VIII.

Ўртоқлар! Биз пахтакорлар қурултойига тўпландик. Қурултойнинг вазифаси республикада пахтачиликни янада юксалтириш тадбирларини муҳокама қилишдан иборатдир. Аммо мен аминманки, барча колхоз активларимиз ҳам Совет Ўзбекистони халқ хўжалигининг бошқа соҳаларида юз бераётган аҳволларга ҳам жуда қизиқиб қарайди.

Эндиликда бизда неча ўнларча катта завод ва фабрикаларга эга бўлган биринчи даражали йирик саноат барпо этилган. Бу корхоналар ўртасида Чирчиқ электрохимия комбинати, Тошкент тўқимачилик комбинати, аэропланcозлик заводи, Ўзбекистон металлургия заводи, қишлоқ хўжалик машинасозлиги корхоналари, Қўқон суперфосфат заводи ва бошқа бирқанча корхоналар бор. Биз йирик гидростанциялар қурдик, ўзимизнинг кўмир базамизни вужудга келтираётирмиз, нефть чиқариш ишини анчагина кучайтирдик. Бу йил Фарҳод гидростанциясининг биринчи агрегатлари ишлай бошлайди. Шундай қилиб, мустаҳкам саноат базаси вужудга келтирилди. Бу база республиканинг бутун халқ хўжалигининг яна ҳам тез сур'атлар блан ривожланишини ва халқимизнинг маданий савияси жадаллик блан юқори кўтарилишини та'минлайди.

Шундай шароитда саноатда малакали ишчилардан иборат миллий кадрларни, ўзимизнинг ишлабчиқариш-техника зиёлиларимизни мумкин қадар тезроқ вужудга келтириш—кечиктириб бўлмайдиган вазифадир. Ўзбек халқи бу вазифани бажариш блан тараққиёт йўлида илгарига қараб янада катта қадам ташлайди, илғор социалистик маданиятга эришиш учун ўзбек халқининг олдида янги катта имкониятлар очилади. Саноатда миллий кадрлар вужудга келтириш умумхалқ ишидир. Биз бу ишда колхоз активларимизнинг фаол қатнашувига кўз тикамиз.

Шуни англаш керакки, саноатда барқарор малакали миллий ишчи кадрлар вужудга келтириш ишини раҳбар кадрларимизнинг иштирокисиз ўз-ўзидан юзага чиқариш мумкин эмас. Республикада кўпгина ФЗТ мактаблари, ҳунар билим юртлари бор, ишлабчиқариш корхоналарининг ўзида кенг миқ'ёсда малакали кадрлар тайёрлаш учун барча шароит мавжуд. Аммо бизда ўзбеклардан ишчи кадрлар тайёрлаб етиштириш иши ниҳоят ёмон аҳволда. Бунга шунинг учун ҳам чидаш мумкин эмаски, ҳозирги пайтда кўпгина саноат корхоналаримиз ишчи кучига жуда муҳтождирлар.

Балки, бизда саноатда ишчилар тайёрлаб етиштириш учун кишилар топилмас? Сра бундай эмас! Саноатга ўзбеклардан зарур миқдорда кишиларни тортиш, уларга та'лим бериб, корхоналарда сақлаб қолиш учун республикада меҳнатга лаёқатли кишилар етарли бор. Ишни шу тариқада йўлга қўйиш керакки, ҳарбир колхоз активи, ҳарбир колхозчи бутун халқ хўжалигимизни ривожлантириш ишида саноатнинг нақадар зўр аҳамиятга эга эканлигини тамомила тушуниб етсин, неча ўнмингларча колхозчиларнинг болалари — ўспиринлар ва қизлар саноатга ишга кириб малакали мастер бўлиб етишсин, техника ма'лумоти олишга интилсин. Колхоз активлари бу ишда намуна бўлмоқлари керак. Агар биз ишни шу тарзда уюштира олсак, у ҳолда саноатимиз қисқа муддат ичида малакали барқарор миллий ишчи кадрларга, халқимизнинг олтин фондига эга бўла олишига шак-шубҳа йўқ. (Давомли қарсаклар).

☆ ☆ ☆

Ўртоқлар! Қурултойдан сўнг бизнинг ҳарбиримиз, пахтачиликни ва халқ хўжалигининг бошқа соҳаларини ривожлантиришда эришилган муваффақиятларга қарамай ишимизда ҳали кўпгина нуқсон ва хатолар борлигини, илгарига қараб ҳақиқатан ҳам жадаллик блан боришимиз учун зарур бўлган мавжуд резервлар ва имкониятлардан ҳали ёмон фойдаланаётганлигимизни тўла ҳис қилган ҳолда уйларимизга қайтмоғимиз керак. Шунинг учун яна ҳам уюшқоқ бўлишимиз, давлат интизомини ҳартарафлама мустаҳкамлашимиз, барча ишларда кўпроқ ташаббус кўрсатишимиз, қийинчиликларга қарши яна ҳам қат'ият блан курашишимиз, меҳнаткашлар оммасини ватанимизнинг гуллаб-яшнаши учун, халқ хўжалигини жадаллик блан ривожлантириш учун курашга яна ҳам кўпроқ сафарбар қилишимиз керак. Бу эса ўртоқ Сталиннинг ўзбек халқига нисбатан кўрсатаётган зўр ишончи ва ҳурматига энг яхши жавоб бўлади. (Гулдурос қарсаклар).

Яшасин Совет Ватанимиз! (Қарсаклар).

Яшасин Совет мамлакати халқларининг дўстлиги! (Қарсаклар).

Яшасин коммунист большевиклар партияси! (Қарсаклар).

Яшасин жонажон отамиз ва устозимиз ўртоқ Сталин! (Қаттиқ қарсаклар. Ҳамма ўрнидан туради).

ИТАЛИЯ, РУМОНИЯ, ВЕНГРИЯ, БУЛҒОРИЯ ВА ФИНЛЯНДИЯ БЛАН ТУЗИЛГАН СУЛҲ ШАРТНОМАЛАРИНИ ИМЗОЛАШ МАРОСИМИ

ПАРИЖ, 10 февраль (ТАСС). Бугун Парижда ташқи ишлар министрлигида иттифоқчи мамлакатларнинг вакиллари Италия, Румония, Венгрия, Булғория ва Финляндия блан тузилган сулҳ шартномаларини имзоладилар. Битимларни имзолаш маросимида раислик қилган Франция ташқи ишлар министри Жорж Бидо нутқ сўзлаб, Италия делегациясига қарата қуйидагиларни айтди:

«Иттифоқчи мамлакатлар блан Италия, сулҳ шартномасининг моддалари тўғрисида бир фикрга келдилар. Мен ишонтириб айтаманки, шартноманинг ҳозир имзоланадиган нусхаси бу шартномани имзоловчи мамлакатларнинг вакилларига 17 январьда Вашингтонда топширилган нусхаларга тўла мувофиқдир. Шартномага қўйилган имзолар унда ёзилган ҳамма шартларни ҳалол ва тўла бажариш мажбуриятини юклайди. Бу шартномалар энг фожиали ва энг даҳшатли урушлардан бирига хотима берадиган восита бўлади. Мен бу шартномалар миллатлар ўртасида бирбирларини тушиниб, аҳиллик блан яшаш, бутун дун'ё халқларининг бахт-саодати учун ҳамжиҳат бўлиб ҳаракат қилиш йўлини очиб беради деб қаттиқ ишонаман».

Биринчи бўлиб шартномага СССР номидан Богомолов, сўнгра Америка Қўшма Штатлари номидан Жефферсон Кефферн, Буюк Британия номидан Дафф Купер, Хитой номидан Дзянь Дай, Франция номидан Бидо қўл қўйди. Шундан кейин шартномага бошқа иттифоқчи мамлакатларнинг вакиллари ва Италия вакили қўл қўйди.

Сўнгра Румония, Венгрия, Булғория ва Финляндия блан тузилган сулҳ шартномалари имзоланди.

ЮГОСЛАВИЯ ВАКИЛИНИНГ БАЁНОТИ

ПАРИЖ, 10 февраль (ТАСС). Югославия ташқи ишлар министри Симич Италия блан тузилган сулҳ шартномаси имзоланган вақтда Франция ташқи ишлар министри Жорж Бидога қуйидаги баёнотни билдирди:

«Югославия Федератив Халқ Республикасининг ҳукумати таассуф блан та'кидлайдики, Италия блан тузилган сулҳ шартномасининг қат'ий нусхасини тайёрлаш вақтида, Ташқи ишлар министрлари кенгаши ўзининг Нью-Йоркдаги сессиясида Париж конференциясида қабул қилинган шартнома лойиҳасига ба'зи ўзгартишлар киритишига қарамай, Югославия Федератив Халқ Республикасининг талаб ва таклифлари етарли даражада э'тиборга олинмади. Бу ҳол шартноманинг сиёсий, ҳарбий ва иқтисодий моддаларида, айниқса территория масалаларига доир моддаларда яққол сезилди. Шу сабабли Югославия Канал водиси, Венециан Словенияси, Гориция райони, Монфальконе, Триест ва Ғарбий Шимолий Истриянинг бир қисми каби асл югослав ерларидан маҳрум бўлади.

Шундай қилиб, Югославия республикаси Италия блан тузиладиган ва югослав халқининг миллий манфаатларига хилоф бўлган ва унинг миллий ҳиссаларини камситадиган шартномага қўл қўйишга мажбур бўлмоқда.

Югославия Федератив Халқ Республикаси ҳукумати, ўз иттифоқчиларидан ба'зилари Югославиянинг ҳуқуқларини ва миллий манфаатларини ўжарлик қилиб тушинмаётганликлари туфайли мамлакатнинг ташқарисида қоладиган югославларнинг тақдири ҳақида чуқур ташвиш тортади, аммо шу блан бирга бу шартномага қўл қўйиши лозимлигини ҳам сезади. Лекин Югославия ҳукумати ҳар ҳолда югослав халқлари ҳозирги пайтда миллатлар ўртасида тинчлик ўрнатишга ҳисса қўшишдан воз кечиб, ўз зиммаларига бирон жавобгарлик олишни сра истамаганликлари учун бу оғир шартларга рози бўлишга мажбур эканликларини эслатиб ўтади.

Югославия Федератив Халқ Республикаси ҳукумати шуни айтадики, Югославия халқлари бу шартномани имзолаш блан ўз миллий ерларидан асло воз кечмайдилар, ҳозирги шартнома эса уларни бу ерлардан маҳрум этади; Югославия халқлари ажнабий давлатларнинг ҳукмронлиги натижасида юз бериши мумкин бўлган ҳарқандай миллий ўзгаришларга қарамай, бу ерларга бўлган ўз ҳуқуқларини ҳимоя қилишда давом этадилар.

ПААСИКИВИ ҲУЗУРИДА ФИНЛЯНДИЯДАГИ ИТТИФОҚ КОНТРОЛЬ КОМИССИЯСИНИНГ РАИСИ А. А. ЖДАНОВ ШАРАФИГА ЗИЁФАТ

ХЕЛЬСИНКИ, 10 февраль (ТАСС). 9 февральда Финляндия президенти Паасикиви президент саройида Финляндиядаги Иттифоқ Контроль Комиссиясининг раиси генерал-полковник А. А. Жданов шарафига зиёфат берди. Зиёфатда А. А. Ждановдан ташқари Иттифоқ Контроль Комиссиясининг а'золари, СССРнинг Финляндиядаги элчиси А. Н. Абрамов, элчихонанинг мас'ул ходимлари, СССРнинг Финляндиядаги савдо вакили Артемьев ва бошқа кишилар ҳозир бўлди. Финляндия томонидан зиёфатда бош министр Мауно Пеккала бошчилигида ҳукумат а'золари, сейм президиумининг а'золари ва Фракция раислари, Финляндия қуролли кучларининг қўмондони Сихво ва армиянинг бошқа олий мансабдаги кишилари қатнашдилар.

Президент Паасикиви ва генерал-полковник Жданов табрик нутқи сўзладилар.

ИНГЛИЗ КАСАБА СОЮЗИ АРБОБИНИНГ СССРга ҚИЛГАН САФАРИ ҲАҚИДА АЙТГАНЛАРИ

ЛОНДОН, 11 февраль (ТАСС). Англия машинасозлар бирлашган касаба союзининг миллий ташкилотчиси Хэннингтон яқинда Совет Иттифоқига келиб кетган эди. Хэннингтон 9 февральда Бирмингам машинасозларининг йиғилишида ўз сафари ҳақидаги таассуротини сўзлаб берди. Машинасозлар бирлашган союзининг 1946 йил охирида Совет Иттифоқига келиб кетган делегациясининг а'золари бир қанча йиғилишларда ўз таассуротларини сўзлаб бердилар. Бирмингам машинасозларининг 9 февралдаги йиғилиши ана шу йиғилишларнинг биринчиси эди.

Хэннингтон Совет ҳукумати ва совет халқининг барқарор тинчликка интилиши унда айниқса катта та'сир қолдирганлигини айтди.

Докладчи совет касаба союзларининг ишидаги демократик усулларни батафсил тасвирлаб, «Совет Иттифоқида ўзаро рақобат ва бошқа мамлакатларда тез-тез бўлиб турадиган жанжаллар йўқлигини» эслатиб ўтди.

Сўнгра Хэннингтон совет саноатида ишлаётган хотин-қизларнинг меҳнатига юксак баҳо берди. совет саноатида хотин-қизлар баравар меҳнат учун эркаклар блан тенг даражада иш ҳақи олаётганлигини айтди.

Хэннингтон ёшларга та'лим бериш соҳасида совет системасини жуда мақтаб гапириб, бундай деди: «Совет Иттифоқи ёшларнинг билим олиши учун ғоят катта имкониятлар туғдириб берган, уларнинг муносиб гражданлар бўлиб етишишларига ҳартарафлама ёрдам бермоқда. Бу жиҳатдан Совет Иттифоқи бутун дун'ёга ўрнак бўлади. Пастдан юқорига кўтарилишда бойлик ва қавм-қариндошчиликнинг ҳеч қандай аҳамияти йўқ».

Хэннингтон Совет Иттифоқида болаларга, қариялар ва касалларга катта ғамхўрлик қилинаётганлиги ҳақида гапириб, бундай деди: «Совет ҳукумати ўз халқининг ижтимоий та'миноти соҳасида кўраётган тадбирлари блан бутун дун'ёга намуна бўлди».

Хэннингтон айтдики, делегацияга истаган ҳарбир жойни бориб кўриш имконияти берилди. Машинасозларнинг бирлашган союзи совет касаба союз ходимлари делегациясини Англияга таклиф этади. «Совет халқи, — деди инглиз касаба союз арбоби, — ўзининг келгусида янада равнақ топишига қаттиқ ишонади, экономиканинг планли ривожлантиришга асосланган совет системаси халқ турмушининг тезда яхшиланишини та'минлайди».

Мас'ул муҳаррир ўринбосари:
Р. САҲИБОЕВ.

АНДИЖОН ОБЛАСТЬ САН'АТИНИНГ
Тошкент шаҳридаги
ЎНКУНЛИГИ
Ўзбек музика театри биносида
(Беш'ёғоч. Тошсовет театри)
13 февральда
КОНЦЕРТ
Сан'ат ўнкунлигининг ҳамма қатнашчилари иштирок этади.
Концерт кеч соат 8 да бошланади.
Касса кундуз соат 3 дан очилади.

ТЕАТРЛАРДА:
УЗОПЕРА ТЕАТРИДА — 13 февральда Лайли ва Мажнун.
МУҚИМИЙ ТЕАТРИДА — 13 февральда Қизил гул.
ЎЗБЕК ДАВЛАТ ФИЛАРМОНИЯСИНИНГ КОНЦЕРТ ЗАЛИДА — 15 февральда концерт берилади. Концертда: ЎзССРда хизмат кўрсатган артистлардан Ноила Ҳошимова, Ғулом Абдураҳмонов, Тожикистон ССРда хизмат кўрсатган артист Ма'руфхўжа Баҳодиров, Бутун Иттифоқ эстрада артистлари конкурси лауреати Галя Измайлова ва солист ашулачилар қатнашади. Концерт кеч соат 9 да бошланади.

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЦИРКИДА — Ф. В. Федин раҳбарлигидаги цирк труппасининг гастрольлари. Аттракцион — йиртқич ҳайвонлар. Ўйнатучи — Кличис. Томоша кеч соат 9 да бошланади.

КИНОТЕАТРЛАРДА:
«ҚИЗИЛ ОКТЯБРЬ» — Пўлат қандай тобланди; «ИСКРА» — Адмирал Нахимов; «ЎЗБЕКИСТОН» — Адмирал Нахимов; «НОВОСТИ ДНЯ» — Тош гул; «ВЕСНА» — Адмирал Нахимов; АЛОҚА ХОДИМЛАРИ КЛУБИ — Халқлар суди, 14 февральдан Зоя.

РЕДАКЦИЯ ва НАШРИЕТ АДРЕСИ: Тошкент, Алексеев кўчаси № 8. РЕДАКЦИЯ БЎЛИМЛАРИНИНГ ТЕЛЕФОНЛАРИ: Партия турмуши ва Пропаганда-агитация бўлими — 34780; Қишлоқ хўжалик бўлими — 33469; Саноат бўлими — 31048; Совет қурилиши бўлими — 31226; Хатлар бўлими — 32347; Э'лонлар бўлими — 37082.
«Қизил Ўзбекистон» ва «Правда Востока» бирлашган нашриётининг босмахонаси. Тиражи 64,5 минг № 95. Р.00127.